

1981/82:163

Onsdagen den 2 juni em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

11 § Övergång från hyresrätt till bostadsrätt m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om civilutskottets betänkande 1981/82:41.

Anf. 112 KERSTIN EKMAN (fp):

Fru talman! Jag tycker inte att jag fick något svar på min fråga till Sven Eric Åkerfeldt om centerns ställningstagande angående undantag från majoritetsregeln. Vi folkpartister anser att det viktiga i propositionen är att förslagen syftar till att underlätta för de boende att bilda bostadsrätt, att slå vakt om den enskilde – inte att underlätta för vissa organisationer. Det är klart att man skall ta till vara erfarenheterna hos de rikskooperativa företagen, men det är de boende själva som skall ta initiativet. Det blir faktiskt en monopolställning för de två organisationer som namnges i betänkandet – och det finns ju andra seriösa organisationer. Särbehandlingen kan till sist gå ut över de boende, och det är dem som vi skall slå vakt om.

Anf. 113 SVEN ERIC ÅKERFELDT (c):

Fru talman! Jag blev före middagspausen bemött av Oskar Lindkvist och Tore Claeson. Oskar Lindkvist hävdar att jag inte är konsekvent när jag säger att jag i vissa stycken kan vara med på socialdemokraternas särskilda yttrande. Oskar Lindkvist skall emellertid observera att jag sade att jag i vissa stycken kunde vara med på detta, nämligen om det kläddes i en behagligare språkdräkt – och den reservationen är rätt viktig. Vad som sägs i det särskilda yttrandet i det viktigaste avsnittet är att de allmännyttiga bostadsföretagen tjänar ett viktigt bostadssocialt syfte, och det står för min del oemotsagt. Mitt omdöme om det särskilda yttrandet är alltså att det skall ses som en helhet och borde ha en annan språkdräkt.

Tore Claeson säger att det är allvarligt att alla allmännyttiga företag finns

Onsdagen den
2 juni 1982

---

*Övergång från
hyresrätt till
bostadsrätt m. m.*

med i propositionen. Jag frågar mig om det egentligen är så allvarligt – även om jag har de utgångspunkter som Tore Claeson har. Litar inte Tore Claeson på den kommunala demokratin och demokratin i de kommunala företagen? Det är de som till syvende og sidst avgör om det skall ske någon försäljning och därmed en övergång. Detta är naturligtvis meningar som kan göra sig gällande med skiftande styrka i olika kommuner, men det ligger väl i den kommunala demokratis idé. Vi öppnar alltså här en möjlighet att förfara på detta sätt men absolut ingen skyldighet.

Även Kerstin Ekman har bemött mig och vill ha en närmare motivering till att vi har bildat majoritet tillsammans med socialdemokraterna i frågan om undantag för de rikskooperativa organisationerna. Motivet är helt enkelt att de övergångar som hittills har skett till övervägande del har varit sådana som initierats och administrerats av dessa organisationer, främst HSB. För att vi skall kunna få till stånd övergångar i någon betydande omfattning är det viktigt att vi tillgodogör oss den sakkunskap och den garanti som finns inom dessa organisationer via deras målsättning, för att detta skall göras seriöst och man inte skall gå in i affärer som är äventyrliga ur ekonomisk synpunkt. Det borde vara en trygghet och en garanti för de hyresgäster som vill övergå till bostadsrätt. Det är kort sagt motivet för att vi skall låta dessa organisationer fortsätta på hittillsvarande villkor.

Vi skall observera en sak, som har vållat en del missförstånd: Detta innebär inte något intrång på de hyresgäster som via en intresseanmälan vill förvärva en fastighet och bilda en egen privat förening. Där är dessa organisationer utestängda. Detta gäller bara i fråga om frivilliga köp och när dessa organisationer tar initiativet. Det är i korthet motivet.

Anf. 114 OSKAR LINDKVIST (s):

Fru talman! Det blev ett snabbt avbrott i debatten före middagsuppehållet, då det var tänkt att vi skulle avsluta den med några repliker. Jag vill nu gärna säga något med anledning av Sven Eric Åkerfeldts första anförande.

Sven Eric Åkerfeldt har varit medlem i bostadsrättskommittén. Denna bostadsrättskommitté har enhälligt föreslagit att förköpsrätt beträffande bostadsrätt inte skall vara aktuellt när det gäller egendom ägd av en kommun. Sedan sitter Sven Eric Åkerfeldt i civilutskottet, och där går han med på ett förslag om att kommunägd egendom skall bli tillgänglig för förköpsrätt och bostadsrätt. Sedan står han i talarstolen och ansluter sig till det särskilda yttrande som socialdemokraterna har fogat till civilutskottets betänkande, och där vi uttalar oss mycket klart emot att det kommunala beståndet skall upplåtas med bostadsrätt. Jag tycker inte att det är konsekvent. Och därför var jag litet överraskad av att Sven Eric Åkerfeldt med sådan entusiasm kunde uttala sig om socialdemokraternas särskilda yttrande.

Ett par saker till tror jag att vi skall kunna klara ut mycket snabbt.

Vi har föreslagit att den kommunala förköpsrätten skall utvidgas så att kommunerna kan avgöra om ett bostadsbestånd skall upplåtas till bostadsrätt eller inte. Vi tycker det är mycket konsekvent. Det verkade på något ställe i

propositionen som om självaste bostadsministern också ansåg att det kunde ligga någonting i att kommunerna fick vara med och bestämma vilka bostadsområden som kunde vara lämpliga för bostadsrättsupplåtelse.

Orsaken till att vi hävdar den kommunala förköpsrätten som en central lösning är att det går att förena med ett bibehållande av en bostadssocial bedömning beträffande kommunens bostadsinnehav. Det tycker vi är mycket viktigt. Och därför har vår reservation fått den utformningen att vi sagt att den kommunala förköpsrätten skall utvidgas till att gälla förköp även av fastigheter som är aktuella i det här avseendet.

Sedan råkade Sven Eric Åkerfeldt säga någonting som jag uppfattade som att socialdemokraterna skulle vara traditionellt misstroagna mot de boende. Det fattar jag ingenting av. Vi är ju en folkrörelseorganisation på bred basis, med facklig och politisk anslutning. Jag kan inte förstå att vi skulle hysa något sådant misstroende. Ur vår arbetarrörelse har hela bostadskooperationen växt fram och utvecklats – inte är det något misstroende mot några boende.

Det kanske också är på tiden att avfärda den skillnad som finns mellan den bostadsrätt som kan uppkomma enligt det förslag som föreligger från regeringen och den bostadsrätt som hör hemma inom den reguljära bostadskooperationen. Hela erfarenheten från Stockholm visar ju att en upplåtelse med bostadsrätt eller äganderätt eller någonting liknande – som vi har i Stockholms innerstad – låser fastigheterna. De kommer utom räckhåll för fördelningen av lediga lägenheter. Det handlar om dyra, påkostade lägenheter, som kan köpas av dem som kan göra en skatteplanering för sina inkomster.

Läs Stockholms Tidningen för i dag, där det finns ett referat från Helsingfors, där problemen är precis likartade, eller lyssna till vad borgmästaren i Köpenhamn lät hälsa till Sverige för några år sedan, när han hade en bostadsdelegation på besök. Gör inte om vårt misstag, sade han, att upplåta lägenheterna i innerstaden med privat bostadsrätt och äganderätt, för då kommer ni aldrig mer åt dessa lägenheter, för de omvandlas automatiskt till investeringsobjekt. Den risken finns, när man plockar ut fastigheter ur bostadsbeståndet och säger: Här skall det vara bostadsrätt, här skall det bli någonting annat, den här fastigheten skall inte längre finnas tillgänglig inom den sociala bostadssektorn.

Jag hävdar mycket bestämt att även i den lilla debatt som vi har haft nu finns det riksdagsledamöter som säger att om HSB och Riksbyggen skulle få vara undantag när det gäller tvåtredjedelsregeln skulle verksamheten gå ut över de boende. Jag har aldrig hört talas om något enda exempel på att man inom svensk bostadskooperation har tagit beslut som har gått emot de boende. Det är ett av de märkligaste inlägg som jag har hört på länge i den här kammaren, där vi ändå är rätt vana vid att man uttalar sig med visst förakt om folkrörelserna, i detta fall de rikskooperativa organisationerna. Hela verksamheten, som är medlemsförankrad, går ju inte ut på någonting annat än att ta till vara de boendes intressen. I det ögonblick då man inte kan klara den verksamheten har man ingen uppgift att fylla på svensk bostadsmarknad.

*Övergång från
hyresrätt till
bostadsrätt m. m.*

Så enkelt är det för dem som har någon insyn i hur en folkrörelseorganisation fungerar i det svenska samhället.

Anf. 115 TORE CLAESON (vpk):

Fru talman! Sven Eric Åkerfeldt frågar: Litar inte Tore Claeson på den kommunala demokratin? Jo, det gör jag, men jag litar inte på borgerliga majoriteter då det gäller att föra en bostadspolitik med en klart social inriktning och då det gäller att möta risken för en utförsäljning av allmännyttans lägenheter. I själva verket är det på det sättet att endera vill man slå vakt om allmännyttan och dess hyresgäster och på olika sätt söka medverka till att man snabbt kan bygga ut boendeinflytandet hos de allmännyttiga bostadsföretagen, eller också medverkar man till att det blir en utförsäljning, en uttunning, på sikt en utarmning av de allmännyttiga bostadsföretagen genom utförsäljning och övergång till bostadsrätter.

Jag tror att alla som har funderat litet grand på dessa problem mot bakgrund av den faktiska situationen på bostadsmarknaden då det gäller priserna på bostadsrättslägenheter måste vara överens om att man inte kan fortsätta på den inslagna vägen, om man vill föra en bostadspolitik med en klart social inriktning och ett socialt innehåll. Det går nämligen inte att å ena sidan låta de osunda spekulationerna i fråga om bostadsrätter fortsätta och å andra sidan stimulera en ökad övergång till bostadsrätter. För det kommer att öka segregationen, det kommer att öka åtskillnaden i boendet, det kommer att öka skillnaderna mellan fattiga och rika. Människor med små inkomster, utslagna människor, familjer med många barn – invandrare och andra – bor redan i sina bostadsområden och de bättre bemedlade i andra. Stimulerar man en övergång till ägda lägenheter i ökad takt, då ökar också segregationen, då ökar svårigheterna på bostadsmarknaden för de människor som redan nu ligger dåligt till.

Det är, Sven Eric Åkerfeldt, orsaken till att vpk inte ens i nuläget vill medverka till att öppna möjligheter för en utförsäljning av de allmännyttiga bostadsföretagens lägenheter för att göra om dem till bostadsrättslägenheter.

Anf. 116 KERSTIN EKMAN (fp):

Fru talman! Sven Eric Åkerfeldt sade att det inte var något intrång i hyresgästernas möjligheter, om de själva ville. Nej, tacka för det! Det vore väl otänkbart att vi skulle fatta ett sådant beslut. De övergångar som skett har varit bra, men då fanns ju inte de möjligheter som kommer att finnas i och med att vi antar de förslag som nu ligger på riksdagens bord. Det finns en bestämd linje i propositionen, nämligen direkt inflytande för de boende. Det tycker jag att vi skall slå vakt om.

Jag har sagt att man skall ta till vara de erfarenheter som finns hos organisationerna men att det är de boende själva som skall bestämma sig och välja vilken organisation de vill ha till stöd.

Oskar Lindkvist! När man använder sig av möjligheten att bilda bostadsrättsföreningar och sedan erbjuda dem till de boende är det faktiskt

tjänstemännen som sitter på sina kontor och bildar bostadsrättsföreningarna och sedan går ut till de boende och erbjuder dem dessa bostadsrätter. Vad jag tycker är särskilt viktigt är att det är de boende själva som kommer fram till beslutet: Nu vill vi själva bilda bostadsrätt av vårt hus. Sedan söker man sig till en organisation, om man behöver stöd – och det behöver man för det mesta.

Det är faktiskt inte bara Oskar Lindkvist i den här kammaren som har kontakt med folkrörelser. Det är många av oss som har det. Jag har det också, även om jag inte har kontakt med samma folkrörelser som Oskar Lindkvist har.

Anf. 117 SVEN ERIC ÅKERFELDT (c):

Fru talman! Jag undrar om inte Tore Claeson slant litet – det är lätt gjort i en sådan här debatt. Han säger att han litar fullt ut på den kommunala demokratin och ansluter sig till den i dessa frågor. Men sedan tillägger han att han inte litar på den borgerliga majoritet som kan finnas. Detta är litet avslöjande. Här vill alltså Tore Claeson – och hans partivänner, förmodar jag – skapa regler som hindrar ett genomslag för en ur deras synpunkt misshaglig majoritet. Men vill man ansluta sig till dem som hyllar den kommunala demokratin, får man acceptera vilken majoritet det än blir, för den är ju ett utslag av folkviljan, som ytterst är den kommunala demokratis grund.

Kerstin Ekman säger att det tidigare har gått bra att ombilda hyresrättslägenheter till bostadsrätter med hjälp av de rikskooperativa organisationerna. Så långt är vi överens. Men så tillägger hon att nu får vi raka linjer, och då skall även dessa organisationer följa de linjerna. Det är detta som har skapat problem. Vi har gjort det lättare för dem som i privat regi vill bilda bostadsrätt. Men samtidigt har det uppstått ett hinder för de rikskooperativa organisationerna, som av tradition har gjort på ett annat sätt. Beträffande de rikskooperativa organisationernas möjlighet att tillvarata de boendes intressen och beträffande demokratin inom organisationerna finns det väl ingen anledning att spilla fler argument. Jag tror att vi är eniga på den punkten.

Oskar Lindkvist återkommer till mitt anförande, där jag berörde det särskilda yttrandet, och menar att jag har anslutit mig till yttrandet. Mitt ordval var emellertid inte sådant, att man kan dra den slutsatsen. Jag sade att i det särskilda yttrandet finns inslag som i en mindre polemisk språkdräkt inte borde möta alltför skarpa invändningar. Jag tänker då närmast på betoningen av de allmännyttiga bostadsföretagens syften och värdet av deras utbud av hyresrättslägenheter. Det, Oskar Lindkvist, är inte detsamma som att ansluta sig till yttrandet som sådant.

Sedan säger man att det i många fall skulle vara ett misstroende mot de boende, om man inte skulle tillåta de rikskooperativa organisationerna att göra undantag från majoritetsregeln. Jag vill hävda att det finns ett annat misstroende mot de boende i den socialdemokratiska reservation som handlar om den kommunala förköpsrätten, ett misstroende som återkommer i en passus i det särskilda yttrandet. Det är tydligen meningen enligt

Onsdagen den
2 juni 1982

---

*Övergång från
hyresrätt till
bostadsrätt m. m.*

socialdemokraternas uppfattning att man skall ta hänsyn till de boendes, hyresgästernas, önskningsar, men via kommunen. Det är kommunen som skall avgöra när en fastighet skall få köpas och ombildas till bostadsrätter, och då skall kommunen ta hänsyn till de boendes intressen. Varför är det nödvändigt att hänsynen till de boende skall tas via kommunen? Jag menar att det måste bli en inskränkning, och där kan man väl tala om förmyndarmentalitet.

Slutligen vänder sig Oskar Lindkvist mot vad han kallar skatteplanering – och det är naturligtvis någonting väldigt fult! Det är klart att det finns avarter inom vad som kallas skatteplanering, men en normal skatteplanering är väl någonting som vi människor har all anledning att syssla med inom ramen för de lagar som vi stiftar här, och det tror jag förekommer i mycket seriösa former. Så det är nog med begreppet skatteplanering som med begreppet spekulation: Man skall analysera dess innebörd innan man faller omdömen om det.

Anf. 118 OSKAR LINDKVIST (s):

Fru talman! Kerstin Ekman säger att det tillgår så att en tjänsteman bildar en bostadsrättsförening, och sedan går man ut till de boende och talar om vilken upplåtelseform de skall ha. Var förekommer detta någonstans? Vilken värld är det fru Kerstin Ekman beskriver?

Jag har ändå varit verksam inom konsumentkooperationen i 25 år och följt verksamheten ganska väl inifrån. Jag tycker att om man skall beskriva en organisation och inte känner till den, skall man vara väldigt försiktig med sitt ordval. Och för en gångs skull tycker jag att fru Kerstin Ekman har varit ovanligt vårdslös i sitt sätt att uttala sig när det gäller en av de mest demokratiska folkrörelseorganisationer som vi har i det svenska samhället.

Beträffande Sven Eric Åkerfeldt, så får han väl leva med mitt påstående att han har instämt i vårt särskilda yttrande. Det är sagt i Sven Eric Åkerfeldts första anförande, och jag håller mig till det. Om Sven Eric Åkerfeldt sedan vill inta en annan ståndpunkt i förlängningsledet står det honom fritt, men han kommer inte ifrån det yttrande han har fällt tidigare.

Slutligen säger Sven Eric Åkerfeldt med en viss betoning, att det där med skatteplanering, det är fult det. Och han menar tvärtom att skatteplanering borde nästan varje människa ägna sig åt. Jag tycker att skatteplanering i fastigheter, enbart ägnad att tillförsäkra personen i fråga en förmögenhetsbildning, utan att ge någonting åt dem som bor i fastigheten, är spekulation. Och jag är motståndare till spekulation helt och fullt, till 100 %.

Det är denna form av skatteplanering som jag tycker att vi inte har råd med i det svenska samhället. Denna möjlighet har funnits alltför länge, och där har alla partier sitt ansvar. Nu måste vi se till att den spekulationsmöjligheten försvinner.

Fru talman! Jag skall inte bli långrandig när det gäller skatteplanering, för det är naturligtvis en sak som ligger litet vid sidan om. Men jag vill hävda att skatteplanering är någonting som varje människa normalt måste ägna sig åt.

Onsdagen den
2 juni 1982

Om detta har tagit de former som Oskar Lindkvist beskriver, och sker i ett syfte att klart kringgå skattelagar och sådant, är det naturligtvis fult, som jag antydde tidigare. Men att sätta denna stämpel på all skatteplanering tycker jag inte är riktigt just, för det finns seriös sådan planering, och man skall akta sig för att göra svepande omdömen av det här slaget.

Övergång från
hyresrätt till
bostadsrätt m. m.

Slutligen: När det gäller vad jag har sagt om det särskilda yttrandet, och inte vad som skall stå för eftervärlden, vill jag bara meddela Oskar Lindkvist att det jag anförde i mitt förra inlägg var ett rent citat ur mitt skrivna första anförande. Det är helt otvetydigt – det går att läsa i protokollet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (inriktningen på upplåtelseformer)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering bifölls med 155 röster mot 153 för bifall till utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 1 av Per Bergman m. fl. anförda motiveringen.

Mom. 2 (en lagstiftning för att främja övergång från hyresrätt till bostadsrätt m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 292 röster mot 16 för motion 2507 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 (vidgad kommunal förköpsrätt)

I kontrapositionsvoteringen biträdades reservation 2 av Per Bergman m. fl. med 138 röster mot 16 för motion 2507 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 154 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 155 röster mot 154 för reservation 2 av Per Bergman m. fl.

Mom. 4 (uppföljning av vissa ombildningar till bostadsrätt)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 154 för reservation 3 av Per Bergman m. fl.

Mom. 5 (undantag för vissa fastigheter)

Hemställan

I kontrapositionsvoteringen biträdades hemställan i reservation 4 av Rolf Dahlberg m. fl. med 75 röster mot 17 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till hemställan i motion 2507 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 213 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 243 röster mot 66 för hemställan i reservation 4 av Rolf Dahlberg m. fl.

Onsdagen den
2 juni 1982

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Motivering

Utskottets motivering godkändes med 155 röster mot 154 för godkännande av utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservation 5 av Per Bergman m. fl.

Mom. 6 (krav på kvalificerad majoritet)

Utskottets hemställan bifölls med 198 röster mot 95 för reservation 6 av Rolf Dahlberg m. fl. 15 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 7 (pridföreskrifter och hembudsklausuler m. m.)

I kontrapositionsvoteringen biträdde reservation 7 av Per Bergman m. fl. med 138 röster mot 16 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion 2507 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 155 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 155 röster mot 154 för reservation 7 av Per Bergman m. fl.

Mom. 8 (ikraftträdande)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 154 för reservation 8 av Per Bergman m. fl.

Mom. 9 och 10

Utskottets hemställan bifölls.

12 § Föredrogs

Näringsutskottets betänkande

1981/82:48 En nordisk experimentell telesatellit m. m. (prop. 1981/82:175)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1981/82:14 Anslag på tilläggsbudget III (prop. 1981/82:125)

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

13 § Stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet

Föredrogs arbetsmarknadsutskottets betänkande 1981/82:24 om stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet (prop. 1981/82:155).

Anf. 120 SONJA REMBO (m):

Fru talman! Med hänsyn till kammarens pressade tidsplan skall jag fatta mig mycket kort.

I arbetsmarknadsutskottets betänkande 24 tillstyrker arbetsmarknadsutskottet regeringens förslag om ett statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet på 2 milj. kr. Bidraget skall utgå till kvinnoorganisa-

tioner som i första hand arbetar för att förbättra kvinnans ställning i samhället och aktivt arbetar för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Bidraget är så konstruerat att merparten av det, ungefär 70 %, kommer att gå till de politiska kvinnoorganisationerna. Härigenom är stödet i realiteten att betrakta som ett nytt partistöd.

För bara ett par månader sedan beslutade riksdagens majoritet att retroaktivt för innevarande budgetår höja partistödet med närmare 10,5 milj. kr. Vi moderater reserverade oss mot det beslutet med hänvisning till det statsfinansiella läget. I den kärva ekonomiska situation som landet befinner sig i är det nödvändigt att alla medverkar till att hålla kostnaderna under kontroll. Att de politiska partierna på detta sätt beviljar sig förmåner innebär ett missbruk av skattebetalarnas förtroende. Detta är ett av skälen till att vi reserverar oss också mot införandet av det nu föreslagna stödet.

Men det finns också andra skäl. Avsikten med stödet är att främja jämställdhetsarbetet. Genom att man inför ett särskilt bidrag, som huvudsakligen de politiska kvinnoorganisationerna kan tillgodogöra sig, anser vi att jämställdhetsarbetet i partierna riskerar att komma i ett sämre läge än vad som nu är fallet. Man kan också ifrågasätta om jämställdhetsarbetet är kvinnoförbundens främsta uppgift. Kvinnoförbunden arbetar över hela det politiska fältet, och gränsen mellan vad som kan betecknas som jämställdhetsarbete och allmänt politiskt arbete är i praktiken mycket svår att dra. Det måste vara de politiska moderpartiernas uppgift att arbeta för jämställdhet sida vid sida med de politiska kvinnoförbunden. Genom att man kopplar bidraget för jämställdhetsarbete till kvinnoförbunden finns det en uppenbar risk för att moderpartierna inte längre känner samma ekonomiska ansvar. Det finns också en risk för att kvinnoförbunden i sin nuvarande form permanentas av den enda anledningen att de erhåller statliga bidrag. Genom att bevilja det föreslagna statsbidraget gör regering och riksdag jämställdhetsarbetet och de politiska kvinnoorganisationerna en björntjänst.

Jämställdheten får inte vara en fråga enbart för kvinnor. Jämställdhetsarbetet måste bedrivas på bred bas och på alla nivåer inom de politiska partierna. Kvinnoförbunden har utan tvivel varit pådrivande i det arbetet, och det har börjat bära frukt. Jämställdhetsaspekterna uppmärksammas nu i alla sammanhang och drivs aktivt inte bara av kvinnorna utan också i ökande utsträckning av männen. Det är moderpartiernas ansvar att bevilja kvinnoorganisationer inom resp. parti de ekonomiska bidrag de behöver för sin verksamhet. Det reguljära partistödet på närmare 80 milj. kr. ger utrymme för ett tillräckligt ekonomiskt stöd till kvinnoförbunden.

Den utredning som ligger till grund för regeringens proposition föreslår att de projektbidrag som nu utgår till kvinnoorganisationer skall tas bort till förmån för ett kontinuerligt stöd. Propositionen har dock inte tagit fasta på detta förslag. Från moderat håll vill vi tillstyrka utredningens förslag. Projektstöden riskerar att styra kvinnoorganisationernas verksamhet. Deras verksamhet blir också ryckig och svårplanerad, eftersom projektbidragen många gånger är tillfälliga och svåra att förutse.

Genom att omvandla merparten av projektbidragen till reguljära stöd till

---

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

de icke-politiska kvinnoorganisationerna uppnår man syftet att inom ramen för oförändrade kostnader ge dessa möjligheter till en fastare organisation och en fast ekonomi. Regeringen bör därför återkomma med förslag till hur projektbidragen skall kunna omvandlas till reguljära stöd till de icke-politiska kvinnoorganisationerna.

En annan fråga som togs upp i utredningen och som vi nämner i vår motion anser vi också värd ett närmare studium, nämligen hur bidragsgivningen skall kunna avbyråkratiseras. Vi har i dag en stor mängd bidrag som utgår till olika organisationer. Ansöknings- och kontrollförfarandet varierar från fall till fall, och för den enskilda organisationen kan det många gånger vara i det närmaste omöjligt att hitta rätt i bidragsfloran. Här behövs en översyn. Det finns anledning tro att här finns utrymme för kostnadsbesparande effektivisering till glädje för såväl de bidragssökande organisationerna som statskassan.

Fru talman! Jag yrkar bifall till den moderata reservationen.

I detta anförande instämde Görel Bohlin och Elisabeth Fleetwood (båda m).

Anf. 121 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Fru talman! Låt mig börja med att med tillfredsställelse hälsa att det nu kommer ett förslag om stöd till kvinnoorganisationerna – detta då som en kontrast till föregående talare, från moderaterna, som ju vill att man skall avslå förslaget i sin helhet. Jag måste säga att jag tycker det klingar väldigt falskt när moderaterna går upp och säger att det är moderpartierna som skall verka för jämställdhet. Då bör man också dra konsekvenserna av detta, och såvitt mig är bekant är vpk det enda parti som har gjort det. Vi verkar inom partiet tillsammans för jämställdheten. Därför har vi heller ingen särskild organisation som kan dra nytta av detta förslag. Däremot anser vi dessa frågor så pass väsentliga och viktiga att det är en självklarhet för oss att kvinnoorganisationerna liksom övriga folkrörelser får ett statligt stöd för sin verksamhet.

Vi har dock i motion 2215 lagt fram förslag till förändringar i konstruktionen av detta stöd. Ett av våra ändringsförslag gäller hur många medlemmar en organisation skall ha för att vara berättigad till statligt stöd. Regeringen och utskottet föreslår här att en organisation skall ha 3 000 medlemmar för att få helt grundbidrag, 125 000 kr., och 1 500 medlemmar för att få halvt grundbidrag, 62 500 kr. Sedan skall ett rörligt bidrag kunna utgå om 5 kr. per medlem upp till ett medlemsantal om 60 000 medlemmar. För att erhålla bidrag måste också organisationen ha en verksamhet i minst hälften av landets landsting.

Vi tycker att denna konstruktion i alltför hög grad gynnar de stora och etablerade organisationerna, dit självfallet också de partipolitiska hör. En organisation måste alltså ha minst 1 500 medlemmar med en geografisk spridning till hälften av landets landsting för att över huvud taget komma i fråga när det gäller stöd. Det innebär att förslaget inte gynnar de små

organisationerna eller organisationer som befinner sig i ett uppbyggnadsstadium, trots att det kanske är dessa organisationer som är i störst behov av stöd.

Vi vill från vpk:s sida inte förneka att det måste ställas vissa krav på stabilitet i en organisation för att bidrag skall kunna utgå. Vi går alltså inte emot att krav ställs på visst medlemsantal och viss riksspridning. Men det förslag som nu ligger är alltför långtgående. Vi kan se vad som gäller på andra områden och konstatera hur den här konstruktionen missgynnar inte minst invandrarorganisationerna.

Vårt förslag innebär att helt grundbidrag om 150 000 kr. kan utgå till organisationer om minst 1 500 medlemmar och halvt grundbidrag, 75 000 kr., till organisationer om minst 750 medlemmar. Vi har inskränkt verksamhetens geografiska spridning till minst fem landstingsområden. Å andra sidan har vi sänkt det rörliga bidraget till 2 kr. per medlem i intervallet 20 000–60 000 medlemmar. Därmed kostar vårt förslag ungefär lika mycket som regeringsförslaget.

På det här sättet får organisationen inte karaktär av dagslända, samtidigt som vi inte ställer orimligt höga krav på medlemsantal och riksspridning. Kvinnoorganisationernas betydelse för jämställdhetsarbetet står ju, som vi skriver i vår motion, inte direkt i proportion till medlemsantalet. Många gånger kan en mindre organisation göra ett väl så gott opinionsarbete som en stor. Det har vi under de gångna åren fått en omfattande erfarenhet av.

De övriga förslag vi i motionen lägger fram rörande kriterier för statsbidrag har föranletts av att vi ansåg att man uttryckt sig mycket oklart i propositionen och använt luddiga formuleringar. Vår avsikt har varit att få klarare skrivningar från utskottet, och det har vi också fått. Jag går därför inte in på dessa förslag.

I stället vill jag till sist beröra stödet till kvinnohusgrupperna. I regeringens proposition föreslås ju, till skillnad från utredningen, att de s. k. projektbidragen skall finnas kvar. Det tycker vi, fru talman, är positivt. I propositionen sägs att projektbidragen kan vara ändamålsenliga när staten under en tidsbegränsad period vill stödja särskilt angelägna ändamål.

Från vpk:s sida tycker vi att kvinnohusgruppernas verksamhet är av mycket angelägen karaktär. Det gäller speciellt deras stöd till misshandlade kvinnor. Vi föreslår därför i vår motion att riksdagen uttalar att dessa kvinnohusgrupper skall kunna få statligt stöd i form av projektbidrag.

Man kan visserligen hävda, som utskottet gör, att dessa grupper framför allt bedriver en lokal verksamhet som det är kommunernas sak att ge ett stöd till. Utskottet delar vår uppfattning att dessa grupper fyller en viktig funktion. Men utskottets ledamöter borde vara och är säkert medvetna om att denna insikt inte alls finns hos alla kommuner. Det är inte alls säkert att kommunerna ger det stöd som de borde ge. Medvetenheten om kvinnohusgruppernas viktiga funktion för bl. a. misshandlade kvinnor är alltså inte särskilt stor.

Dessa gruppers verksamhet passar alltså enligt vår mening väl in på propositionens uttalande att projektbidragen skall kunna användas för att

---

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

under en begränsad tid stödja särskilt angelägna ändamål. Vi tycker att det är beklagligt att utskottet inte kunnat instämma i detta.

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till vpk-motionen 2215, vilket innebär krav på ett uttalande om stöd till kvinnohusgrupperna liksom på en förändring av bidragskonstruktionen till förmån för mindre organisationer.

Anf. 122 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Eva Hjelmström säger att moderaterna avstyrker propositionen i dess helhet. Det gör vi av tekniska skäl. Vi avstyrker däremot inte tanken på statsbidrag till kvinnoorganisationer. Däremot anser vi att det är näst intill otillständigt att de politiska kvinnoförbunden tar merparten av bidragen, till men för andra kvinnoorganisationer. Vi föreslår därför att en del av projektbidragen skall omvandlas till reguljära bidrag till kvinnoorganisationer.

Projektbidragen uppgår f. n. till 6,5 milj. kr. Det bör finnas möjligheter att ur de medlen forma ett reguljärt bidrag till de icke-politiska kvinnoorganisationerna.

Det måste väl ändå vara de politiska kvinnoorganisationernas främsta uppgift att arbeta för att göra sig själva onödiga. Eva Hjelmström sade i kväll att vpk icke har något kvinnoförbund och att man inom det partiet arbetar sida vid sida. Så gör man också inom kvinnoförbunden. Man arbetar där sida vid sida med moderpartierna, och det är så jämställdhetsarbetet skall bedrivas, liksom det politiska arbetet över huvud taget.

Det finns en ambition, åtminstone hos Moderata kvinnoförbundet, att så småningom avskaffa sig självt. Det är en lovvärd ambition. Jag tror att den kommer att ge resultat med hänsyn till det stora gehör som man i dag får på alla håll för jämställdhetsarbetet.

Jag håller med Eva Hjelmström om att kvinnohusen fyller en mycket stor uppgift. Men de måste vara i första hand en kommunal angelägenhet. Med tanke på den nya socialtjänstlagen och socialtjänstens övergripande ansvar för det sociala arbetet inom kommunerna är det en naturlig uppgift för dessa att också se till att de funktioner som kvinnohusen fyller får en plats i den kommunala budgeten i framtiden.

Anf. 123 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt som Sonja Rembo säger att vi inte har någon kvinnoorganisation och därför inte speciellt gynnas av detta förslag. Men vi månar som sagt om de mindre organisationerna. Vi delar den kritik som moderaterna riktar mot att detta stöd främst kommer de stora, starka organisationerna till del. Vi har velat rätta till detta. Det skulle också moderaterna kunna göra genom att lägga fram ett eget förslag på denna punkt eller genom att stödja vårt förslag, som verkligen gynnar mindre organisationer och organisationer under uppbyggnad och inte i första hand de stora, starka etablerade partipolitiska organisationerna. Om Sonja Rembo

och moderaterna verkligen menar vad de säger, finns det all anledning att stödja vpk-förslaget.

Sedan till kvinnohusgrupperna. Sonja Rembo kan inte vara omedveten om att kommunerna – vi har haft det uppe vid ett otal tillfällen – berövats miljarder efter miljarder. Moderaterna vill t. o. m. beröva dem än mer. Det innebär att kommunerna tvingas skära ned på en rad verksamheter. Tyvärr tvingas man konstatera att kvinnoområdet inte är det första man satsar på och bygger ut i ett skede, när kommunerna tvingas skära ned på alla områden. Tvärtom kan vi befara att redan de få kvinnohus som finns kan komma i kläm genom den ekonomiska politik som moderaterna har varit med om att bedriva.

Sonja Rembo hänvisar till socialtjänstlagen. Det är våldsamt bra med lagar, men lagar ger inte kommunerna några möjligheter att bygga ut olika verksamheter. Lagar skapar förutsättningar för att kunna göra detta, men de finns redan förut. Vad som krävs är naturligtvis pengar. Det borde även moderaterna förstå.

Anf. 124 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Jag tänker inte ta upp Eva Hjelmströms kastade handske om kommunernas nedskärningar. Eva Hjelmström vet lika bra som alla andra här i kammaren att vi i det ekonomiska läge som vi befinner oss i måste lära oss att prioritera. Vi får inte mer jämställdhet bara genom att ösa ut mera pengar. Det är inte på det sättet. Frågan är hur vi prioriterar och hur vi arbetar i kommunerna. Där har vi ett gemensamt intresse över alla partigränser när det gäller att se till att frågor som berör kvinnor och är angelägna för kvinnor får en hög prioritering i detta arbete. Men det är – och det anser jag fortfarande – en rent kommunal angelägenhet.

Vi föreslår, Eva Hjelmström, att regeringen kommer med ett helt nytt förslag om stöd till kvinnoorganisationerna. Vi avvisar alltså inte tanken på stöd till kvinnoorganisationerna. Jag vill än en gång understryka detta. Vad vi avvisar är stöd till de politiska kvinnoorganisationerna; ett stöd som i realiteten är ett nytt partistöd ovanpå de 80 milj. kr. som redan utgår i partistöd. Vi protesterade, när man höjde partistödet med 10,5 milj. kr. Vi protesterar, när man nu försöker lägga på merparten av de 2 milj. kr. som är avsatta för kvinnoorganisationer. Det är det viktiga i vår reservation, Eva Hjelmström. Det framgår om Eva Hjelmström läser den ordentligt. Vi vill alltså att regeringen kommer med ett nytt förslag inom ramen för nuvarande ekonomiska resurser och där icke-politiska kvinnoorganisationer får ett stöd till sin verksamhet.

Anf. 125 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Fru talman! Vi har kommit med ett nytt förslag, och jag betraktar det som ett bra förslag.

Sonja Rembo vägrar att ta upp kommunernas ekonomi. Det börjar kännas litet tjatigt att ena dagen ständigt få höra om det ekonomiska läget och de prioriteringar som hela tiden måste göras.

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Jag skulle vilja uppmana moderaterna att tänka på det i morgon, när vi skall fatta beslut om försvarsutgifterna och det nya JAS-flygplanet. De miljarder som kommer att strömma till militären och till JAS skulle mycket väl kunna användas på andra områden. Vi betraktar det här som ett av dem som är betydligt mera angelägna än ett nytt stridsflygplan.

Anf. 126 MARGIT ODELSPARR (c):

Fru talman! Det är glädjande att riksdagen i dag kan ta ställning till ett regeringsförslag som innebär att statligt stöd till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet införs. Det innebär att kvinnoorganisationer som i första hand arbetar för att förbättra kvinnans ställning i samhället och aktivt arbetar för jämställdhet mellan kvinnor och män skall kunna erhålla statligt stöd.

De svenska kvinnoorganisationerna har spelat en stor roll för samhällets utveckling. Många reformer som i dag är självklara har direkt initierats av kvinnoorganisationerna. Även om det råder delade meningar om vem som har upphovsmannarätt till olika sociala reformer, kan man konstatera att kvinnoorganisationerna har varit aktiva som påtryckare.

Utskottet ställer sig bakom de bidragskonstruktioner som regeringen föreslagit, vilket innebär att stödet utgår i form av ett grundbidrag och ett rörligt bidrag.

Utskottet anser liksom regeringen att organisationerna skall vara uppbyggda efter gängse demokratiska principer. De personer som delar organisationens grundvärderingar och accepterar dess mål och stadgar skall kunna ansluta sig till organisationen.

På en punkt har utskottet gjort ett förtydligande i förhållande till propositionen. Utskottet har funnit det naturligt att den ordningen skall gälla att den bidragssökande organisationen endast får tillgodoräkna sig de medlemmar som har erlagt stadgeenlig medlemsavgift.

Fru talman! Jag får tyvärr konstatera att moderata samlingspartiet har en annan uppfattning om värdet för kvinnoorganisationer av att erhålla statligt stöd för sin verksamhet. Detta framgår av den reservation som företrädarna för moderata samlingspartiet i utskottet har fogat till betänkandet. Denna inställning står i strid med den uppfattning som moderata kvinnoförbundet hade den 23 maj 1979, då man tillsammans med övriga politiska kvinnoförbund begärde att statsbidrag skulle utgå till kvinnoorganisationer.

Det är bara att beklaga att moderata kvinnoförbundets inflytande på partiet har varit så litet i den här frågan. Det hade varit värdefullt om stödet till kvinnoorganisationerna hade kunnat fattas i politisk enighet, men så blir nu inte fallet.

Vpk har i sin partimotion yrkat på vissa förändringar av bidragskonstruktionen. Utskottet har ansett att de avvägningar och bedömningar som regeringen gjort är väl grundade och har därför yrkat avslag på motionen i denna del. I vad gäller stödet till invandrarorganisationerna framgår det av propositionen och utskottsbetänkandet att stöd skall kunna utgå till dessa, även om inte kravet på geografisk spridning har helt uppfyllts.

Utskottet har även yrkat avslag på vpk:s krav om att projektbidrag skall utgå till kvinnohusgrupperna. Utskottet anser liksom vpk att kvinnohusgrupperna fyller en viktig funktion. Eftersom stödet till kvinnoorganisationerna skall utgå under förutsättning att rikstäckning förekommer, har utskottet inte ansett sig kunna gå med på att en ny form av stöd införs. Den verksamhet som kvinnohusgrupperna hittills har bedrivit är enbart av lokal karaktär. Utskottets uppfattning är därför att stöd till dessa grupper i första hand bör erhållas från kommuner och landsting.

Med det anförda får jag, fru talman, yrka bifall till arbetsmarknadsutskottets hemställan på samtliga punkter.

Anf. 127 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Fru talman! Jag tvingas återupprepa att den betydelse som kvinnoorganisationerna kan utöva i vad gäller jämställdhetsfrågor inte kan sägas stå i direkt proportion till medlemsantalet i organisationen. Många gånger kan en mindre organisation göra ett väl så gott opinionsarbete som en stor, men för att kunna bedriva opinionsarbete måste den ha vissa ekonomiska resurser. Går vi tillbaka litet och ser vilka kvinnoorganisationer som under årens lopp – under 1960- och 1970-talen inte minst – har bedrivit ett väldigt aktivt opinionsbildande arbete, så tvingas vi konstatera att t. ex. en sådan organisation som Grupp 8 åtminstone tidigare skulle ha ställts utanför, beroende framför allt på kravet på geografisk spridning. Men ingen kan förneka dess betydelse när det gäller opinionsbildande arbete.

I fråga om kvinnohusen återupprepas att de är av främst lokal karaktär. Det är självfallet; ett kvinnohus kan så att säga inte förflytta sig, utan det verkar på den ort där det finns. Men det innebär inte att inte kvinnor också från andra kommuner inom ett ganska stort geografiskt område kan söka sig till kvinnohuset såväl personligen som genom att ringa dit. Att påstå att kvinnohusen – åtminstone de som fungerar i dag – enbart skulle betjäna t. ex. Stockholm och Göteborg är alltså en klar underskattning av dem. Det gäller både det opinionsarbete som de bedriver och deras funktion som en replipunkt för kvinnor över huvud taget. Som kontaktpunkt för kvinnor serverar de en stor del av landet. Jag tycker det är beklagligt att utskottet inte inser detta.

Anf. 128 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Margit Odelsparr beklagar att Moderata kvinnoförbundets inflytande på partiets ställningstagande i den här frågan skulle ha varit litet. Så är ingalunda fallet. Moderata kvinnoförbundet medverkade i den skrivelse som 1979 ställdes till regeringen med önskemål om bidrag till kvinnoorganisationer, det är helt riktigt. Men vi vet att Sveriges ekonomi är besvärlig, och vi anser från hela moderata samlingspartiets sida – det gäller såväl kvinnoförbundet som ungdomsförbundet; jag tror att jag kan åta mig att föra även det senares talan i den här frågan – att det är oerhört viktigt att vi alla tar vårt ansvar och medverkar till att få balans i ekonomin igen.

Anser vi oss styvmoderligt behandlade och anser vi att vi behöver mer

medel till jämställdhetsarbete, så skall de kraven riktas till moderpartierna, inte till statskassan. Med de ytterligare 10,5 miljoner som riksdagsmajoriteten mot de moderata reservationerna lämnar i partistöd till de politiska organisationerna bör det finnas pengar att hämta som täcker in de 70 % av 2 miljoner som skulle gå till de politiska kvinnoförbunden enligt regeringens förslag.

Anf. 129 MARGIT ODELSPARR (c) replik:

Fru talman! Jag tror att såväl Sonja Rembo som Eva Hjelmström och jag är överens om att kvinnoorganisationerna har varit av avgörande betydelse för att stärka kvinnornas ställning och för arbetet för ökad jämställdhet. Men för att man skall kunna bedriva en planerad verksamhet i framtiden krävs det en god ekonomisk bas, och det är väl också ett rättvist krav, om man ser på det stöd som utgår till övriga folkrörelser.

Jag vill också peka på den stora betydelse som kvinnoorganisationerna har när det gäller utbildning av kvinnorna och för att stimulera kvinnorna att engagera sig i det politiska livet och föreningslivet över huvud taget och få flera kvinnor med i de beslutande organen.

Eva Hjelmström talar om att de mindre organisationerna skulle bli utan stöd. Jag vill påpeka att projektbidraget skall finnas kvar. Just de mindre organisationerna kan då komma i åtnjutande av projektbidrag. Man har varit tvungen att här, som i andra sammanhang, göra en avvägning på grund av begränsade ekonomiska resurser. Satsningen i vad gäller det reguljära statliga stödet har då gjorts där verksamheten är som bredast och mest omfattande. Men det finns alltid möjligheter att få projektbidrag.

Anf. 130 EVA HJELMSTRÖM (vpk) replik:

Fru talman! Det är uppenbarligen så att vi är överens om att det är viktigt att arbeta för att fler kvinnor tar sig an fler uppdrag och olika uppdrag, såväl inom fackföreningsrörelsen som i andra beslutande församlingar. Kvinnoorganisationerna får ofta fungera som skolningsorganisationer, varefter kvinnan väljer antingen att stå kvar eller också att arbeta på andra sätt. Vad som skiljer oss är just detta att vi i vpk tycker att man skall lägga mer vikt vid den aktivitet som en organisation utövar än att ställa så väldigt hårda krav – och där förstod jag inte riktigt vad som sades inledningsvis – som man nu gör på geografisk spridning, antal medlemmar osv. Vårt förslag skulle alltså gynna inte minst mindre organisationer med en viss stabilitet men som är aktiva och befinner sig i ett uppbyggnadsskede. Vi tror att detta ofta är bättre just för jämställdhetsarbetet än att i första hand satsa på de stora, starka och redan etablerade organisationerna.

Anf. 131 MARGIT ODELSPARR (c) replik:

Fru talman! Jag kan bara upprepa att vi naturligtvis har varit tvungna att göra en avvägning. Om man ser på remissomgången, visar det sig att en del tycker att kravet på medlemsantal har satts för högt och en del att det satts för lågt. Vi i utskottet har då kommit fram till att vi kan ansluta oss till den

avvägning som gjorts från regeringens sida. För de mindre organisationerna tror jag att just projektbidraget kan vara en stödform som kan komma till nytta.

Anf. 132 GUNNEL JONÄNG (c):

Fru talman! En fanfar för att kvinnorna börjar myndighetsförklaras! Det går långsamt – och det måste tydligt till en icke-socialistisk regering för att kvinnoorganisationerna skulle räknas som likvärdiga med ungdomsorganisationerna och därmed kunna påräkna ett statligt stöd. Det är litet trist att det skall behöva ta så lång tid att inse att det krävs ekonomiska resurser också i organisationsarbete som utförs av kvinnor.

Det var, som har påpekats här, 1979 som Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Moderata kvinnoförbundet gjorde gemensam sak och hos regeringen begärde ekonomiskt stöd till kvinnoorganisationerna.

Det känns väldigt bra att den här propositionen har lagts fram och att utskottets majoritet har ställt sig bakom den. Bidragsbeloppet på 2 milj. kr. är naturligtvis mycket litet, men det tycker jag att man får acceptera i det ekonomiska läge som vi befinner oss i. Det viktiga är att vi får principen om stöd till kvinnoorganisationer fastlagd. Då har vi en grund lagd och kan sedan gå vidare. Vi kvinnor har fått lära oss tålamod när det gällt att utveckla för kvinnorna på olika områden.

Jag anser också att det är mycket viktigt att kvinnohusgrupperna kan få ekonomiskt stöd för sin verksamhet. Utskottet anser att det är en kommunal angelägenhet, men det finns anledning för oss här i riksdagen att understryka vikten av det arbete som kvinnohusgrupperna utför, hur mycket de betyder, inte minst för de misshandlade kvinnorna, och hur viktigt det är att de får ekonomiskt stöd.

Det är naturligtvis med stor förvåning som jag konstaterar att moderaterna vill avslå propositionen. Antingen måste det vara så att partiet kör över sitt kvinnoförbund, eller också har Moderata kvinnoförbundet ändrat sig sedan 1979, då vi gick ut tillsammans med gemensamma krav.

I reservationen tar man inte bara upp ekonomiska synpunkter utan talar också om principiella invändningar, bl. a. därför att större delen av stödet kommer att gå till de politiska kvinnoförbunden. Det är en mycket negativ syn på dessa kvinnoorganisationer som redovisas här.

Man säger också: "Det föreslagna stödet kan av moderpartierna tas till intäkt för att ägna minskad uppmärksamhet åt jämställdhetsfrågorna." Är det verkligen så illa ställt med jämställdheten inom moderata samlingspartiet att man skulle sluta intressera sig för den, om kvinnoförbundet får en liten nålpenng för att främja jämställdheten? Jag tror säkert att vi i olika kvinnoorganisationer kan vara och är kritiska mot våra resp. partier för att de är långsamma i jämställdhetsarbetet, men att tro de skulle sluta intressera sig för det, det tycker jag är att gå litet väl långt.

Sedan skriver moderaterna i sin reservation att man riskerar att behovet av

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksamhet*

Onsdagen den
2 juni 1982

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

särskilda kvinnoförbund i deras nuvarande form kommer att permanentas.

Vad är det i så fall för risk med detta? Vad är det för fel egentligen på kvinnoorganisationerna? De frågorna måste ställas till moderaterna.

Jag tycker att moderaterna här för fram synpunkter som är föråldrade i dag. Visst har det funnits en tid, ett utvecklingsstadium, då många av oss trodde att kvinnoorganisationerna var ett övergående fenomen. Men i dag växer kvinnorörelserna. I dag inser t. o. m. de unga kvinnorna att kvinnoorganisationerna behövs och kommer att behövas för – anser jag – oöverskådlig tid framöver.

Vi lever fortfarande i ett manssamhälle, där kvinnors värderingar och erfarenheter inte har tillräcklig genomslagskraft. Kvinnoorganisationerna har ett enormt ansvar och viktiga uppgifter framför sig. Vi vill förändra samhället och åstadkomma ett delat ansvar och lika villkor för kvinnor och män. Vi vill ha ett jämställt samhälle.

De förändringar och förbättringar som gjorts beror i stor utsträckning just på kvinnoorganisationernas pådrivande arbete.

Vi har fortfarande massor av gamla fördomar och attityder kvar, både män och kvinnor, och vi måste i kvinnoorganisationerna ständigt informera, utbilda oss, diskutera. Vi behövs verkligen.

Som sagt: Jag tycker att stödet är bra. Nu kan vi – inte minst i de politiska kvinnoorganisationerna – gå ut med ökade aktiviteter och ökad verksamhet, med både inåt- och utåtriktad information. Vi får möjlighet att arbeta ännu mer intensivt för jämställdhet i samhället och för att förbättra kvinnans ställning i samhället.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Stina Andersson (c).

Anf. 133 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Jag vill än en gång understryka att Moderata kvinnoförbundet inte är överkört i den här frågan. Kvinnoförbundet och moderata samlingspartiet är totalt eniga om den reservation till utskottsbetänkandet som föreligger.

Jämställdhetsarbetet är oerhört viktigt, och det är viktigt att det bedrivs på alla nivåer inom de politiska partierna. Det är viktigt att det bedrivs inom moderpartierna – inte bara inom kvinnoförbunden. Vi vill, Gunnel Jonäng, inte ha några nålpenningar till jämställdhetsarbetet. Det skall vara en integrerad del av partiets totala verksamhet.

Från vår sida anser vi att genom att säga nej till ett speciellt bidrag, genom att ta vårt ansvar för den ekonomiska utvecklingen i Sverige, här vi myndigförklarar kvinnorna inom de politiska partierna. Vi måste bidra till den ekonomiska saneringen, precis på samma sätt som alla andra svenska medborgare. Det är en helt annan sak att vi utanför de politiska partierna har kvinnoorganisationer som har behov av stöd för jämställdhetsarbetet. Vi vill

inte beröva dem de stödmöjligheterna. Det är därför vi anvisar vägar för hur de skall kunna få detta stöd.

Anf. 134 GUNNEL JONÄNG (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en mycket negativ syn på kvinnoorganisationerna som Sonja Rembo och moderaterna för fram i reservationen. Uppenbarligen skiljer sig moderaternas kvinno- syn från de andra partiernas, och det är beklagligt. Sonja Rembo sade t. ex. i sitt första anförande att det var ett missbruk av skattebetalarnas förtroende att ge stöd till kvinnoorganisationerna. Det är ett mycket märkligt uttalande. Vi ger ju stöd till ungdomsorganisationerna och det har aldrig, såvitt jag kan erinra mig, ansetts som ett maktmissbruk.

Sonja Rembo lägger också ekonomiska synpunkter på förslaget. Men det är verkligen en liten summa det rör sig om – 2 milj. kr. Det kan inte vara så att Sveriges ekonomi står och faller med detta. Egentligen är naturligtvis anslaget alldeles för litet, men vi har från centerns sida accepterat det just mot bakgrund av den ekonomiska situationen. Det är emellertid viktigt att principen läggs fast.

Jag tycker det är beklagligt och ledsamt att moderaterna har en annan syn på arbetet i kvinnoorganisationerna än vad vi har inom de andra partierna.

Anf. 135 SONJA REMBO (m) replik:

Fru talman! Det är tydligt att vi har en annan syn på jämställdhetsarbetet. Jag tror att vi är mer optimistiska än vad man tycks vara inom de andra kvinnoförbunden och partierna. Vi tror nämligen att jämställdhetsarbetet skall bära frukt. Vi tror att vi inom en inte alltför avlägsen framtid skall uppnå det tillståndet då vi inte längre behöver kvinnoförbunden. Det faktum att det finns politiska kvinnoförbund vittnar om den bristande jämställdheten, men vi skall väl ändå hoppas att vi når ett tillstånd där vi har en jämställdhet och inte längre har behov av kvinnoförbund i den form som de i dag har. Det är av den anledningen som vi anser att det finns en risk för att man genom att ge statsbidrag permanentar kvinnoorganisationerna i deras nuvarande form. Man kan därmed förhindra en naturlig utveckling mot större jämställdhet och ett integrerat arbete inom de politiska partierna.

Det är litet pengar det rör sig om, säger Gunnel Jonäng. Jag håller med om det, men desto större anledning då att de politiska kvinnoförbunden via moderpartierna får sin rättmätiga andel av partistödet på 80 milj. kr. om året. Då skall vi väl inte beröva de icke politiska kvinnoförbunden det betydligt rejälare stöd som de skulle kunna få, om de politiska kvinnoförbunden höll sig inom ramen för de reguljära partistöden. Det tycker jag hade vittnat om solidaritet mellan kvinnoförbunden, och det hade varit värdefullt om de andra politiska partierna hade ställt upp på detta.

Nr 163

Ondsdagen den
2 juni 1982

---

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Onsdagen den
2 juni 1982

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Anf. 136 GUNNEL JONÄNG (c) replik:

Fru talman! Sonja Rembo tror och hoppas att jämställdhetsarbetet inom partierna skall bära frukt. Den förhoppningen kan jag instämma i. Men jag har samtidigt den uppfattningen att det inte räcker med det arbete som bedrivs inom partierna. Det är helt nödvändigt, att vi också har våra kvinnoorganisationer, där vi kan föra fram de frågor som är viktiga och angelägna för att förbättra kvinnans ställning i samhället.

Vi har inom centern erfarenhet av ett starkt kvinnoförbund med många medlemmar. Det har en egen målsättning för jämställdhet enligt vilken vi har arbetat under en följd av år. Jag anser att det är mycket tack var det arbete som just Centerns kvinnoförbund har utfört som centern har haft och har en så god kvinnlig representation i olika kommunala organ. Där får kanske moderaterna ta sig samman och titta på sin representation, som ur kvinnosynpunkt väl ändå lämnar en del övrigt att önska.

Jag vidhåller den bestämda uppfattningen att kvinnoorganisationerna behövs i dag och att de utgör ett enormt arbete. Jag är övertygad om att de också kommer att behövas lång tid framöver för att skapa jämställdhet i samhället.

Förste vice talmannen anmälde att Sonja Rembo anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 137 GUDRUN SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Ibland när jag sitter framför TV:n och ser på olika program säger jag för mig själv: Dessa fantastiska kvinnor som orkar och hinner vara med i så många kulturella sammanhang, har gjort det i alla tider och gör det i sådan mångfald att ingen hinner räkna dem och deras insatser. Jag tänker på hur ofta kvinnor förmedlar åsikter och uppfattningar i trosfrågor till nya generationer. Jag tänker på hur de överför praktiska färdigheter till nya generationer i hemmet och hur de lär dem praktiska sysslor. Jag tänker på hur kvinnor förmedlar hantverkskunnande och traditioner, som har mycket stor betydelse för framtidens folk och för vår kultur.

Ser man på de program som presenteras finner man att i våra gudstjänster är det ett större antal kvinnor än män som deltar. Vid de flesta sångframträdanden, på teatern – både som aktörer och som besökare –, i program med dans eller i program tillsammans med barn, på demonstrationer och nu på alla våra fredsmarscher är det övervägande antalet deltagare kvinnor. Det är en oändlig rad kvinnor som ingår i ett kulturellt sammanhang. Man ser att kvinnor allt oftare tar ställning i framtidsfrågor. Samtidigt vet vi att kvinnor fortfarande tar det största ansvaret för familjen när det gäller inköpen, städarbetet och omsorgen om barnen. I allt detta är våra kvinnoorganisationer en stimulans för att väcka till nya initiativ men också för att sammanföra kvinnor, så att de känner stöd från varandra. Därför är det angeläget att kvinnoorganisationerna, så länge som kvinnorna själva vill ha dem kvar, bibehålls. De har inte tillkommit för att motarbeta utvecklingen i samhället eller för att motarbeta männen, som många tycks

tro, utan de har alltid haft som målsättning att utveckla kvinnornas kunnande, att stimulera till mera aktiv förståelse och till ökad kraft för att möta samhällets olika frågor.

Kvinnor har ofta stor förmåga att organisera sitt föreningsarbete. Därför är de mycket beroende av att kunna göra det även på det ekonomiska planet.

Eftersom jag själv under många år har arbetat i det socialdemokratiska kvinnoförbundet, kan jag verkligen intyga att kvinnoorganisationerna har haft en förmåga att förnya och utveckla samhälleliga frågor, samtidigt som många kvinnor på ett mycket förträffligt sätt har fört fram jämställdhetsfrågorna. Säkerligen hade det inte blivit samma belysning och slagkraft när det gäller jämställdhetsfrågorna, om vi väntat på svar från organisationer där män och kvinnor arbetar tillsammans. Där drunknar ofta kvinnornas krav på förnyelse i jämställdhetsdebatten. Vi accepterar på socialdemokratiskt håll de bidragsformer som utskottet föreslår. Jag tror att om vi skulle diskutera nya former, så behövde vi kanske se över hela systemet i fortsättningen. Därför har vi från vårt håll alltså accepterat den nu föreslagna ordningen.

Jag vill, fru talman, yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Hagar Normark och Margareta Winberg (båda s).

Anf. 138 EVA WINTHER (fp):

Fru talman! Det här är visst en fråga som enbart intresserar kvinnor. Män är tydligen inte intresserade av kvinnoorganisationer.

Stödet till folkrörelser och organisationer har utvecklats under de senaste årtiondena. Idrotts-, ungdoms- och nykterhetsorganisationerna, för att nämna några, får i dag ett kontinuerligt verksamhetsstöd.

Det beslut som vi skall ta om en stund innebär att en kvardröjande orättvisa försvinner. Också kvinnoorganisationer kommer att kunna få stöd för sitt centrala arbete. Egentligen är det fantastiskt att det har dröjt så länge innan kvinnoorganisationerna fått denna möjlighet. Att göra en rimlig avgränsning är svårt, men vissa kriterier måste man ha, och statsrådet har föreslagit att stödet skall gå till sådan organisation som i första hand arbetar för att förbättra kvinnans ställning i samhället och aktivt arbetar för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Att nu sådana kvinnoorganisationer får ett verksamhetsstöd får inte innebära – helt självklart – att jämställdhetsarbetet förvisas till kvinnoorganisationerna. Jämställdhetsarbetet behöver drivas vidare inom de politiska partierna och ungdomsorganisationerna och på alla nivåer i vårt samhälle.

Men det är naturligtvis rimligt att också kvinnoorganisationer genom ett kontinuerligt stöd får möjlighet till större trygghet i sitt arbete, möjlighet till långsiktig planering och därmed förhoppningsvis en bättre verksamhet. Därför kan jag inte förstå den moderata reservationen. Jag är också av den

---

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Onsdagen den
2 juni 1982

---

*Stöd till kvinno-
organisationernas
centrala verksam-
het*

uppfattningen att kvinnoorganisationer behövs och kommer att behövas väldigt länge ännu.

Det är att beklaga att stödet, på grund av den ekonomiska situationen, inte kunnat bli högre. Men det är ändå en markering, och det är en princip som har blivit fastlagd. Kvinnoorganisationernas arbete för jämställdhet är viktigt för kvinnors delaktighet i samhällslivet, och kvinnoorganisationerna skall stödjas på samma sätt som andra organisationer.

Det förslag som nu föreligger innebär väl på sätt och vis en styrning av de organisationer som vill komma i åtnjutande av verksamhetsbidraget i så måtto att det gäller för dem att ha en viss sorts organisation med registrerade medlemmar och medlemsavgifter.

I och för sig kan det vara en rimlig beräkningsgrund för ett bidrag av den här arten, men det är ingen tvekan om att det kan innebära bekymmer för en del av kvinnoorganisationerna. Jag förutsätter att ansökningstiden för att få bidrag när det gäller den första ansökan fastställs efter samråd med kvinnoorganisationerna och att vissa övergångsbestämmelser kan få gälla som underlättar för organisationerna att få del av stödet under det första året.

Till sist vill jag säga att jag tycker det är glädjande att både propositionen och utskottet uttalar sig för att projektbidrag också i fortsättningen skall kunna utgå till särskilt angelägna projekt. Det är en förutsättning för att också mindre organisationer skall kunna få bidrag. Dessa projektbidrag kan dessutom innebära en stimulans och medverka till ett nytänkande i en organisations verksamhet. Det är därför bra att de får vara kvar.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Marie Nordström (fp).

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (avslag på propositionen)

Utskottets hemställan bifölls med 233 röster mot 62 för reservationen av Anders Högmark m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (omkonstruktion av bidragssystemet, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 280 röster mot 16 för motion 2215 av Lars Werner m. fl.

Mom. 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1981/82:65 om vissa frågor rörande företagsbeskattning (prop. 1981/82:191).

Anf. 139 BO FORSLUND (s):

Fru talman! Till skatteutskottets betänkande nr 65 har vi socialdemokrater fogat en reservation, som jag härmed yrkar bifall till. Reservationen gäller arbetsrättsligt skadestånd.

Vi anser att arbetsrättsliga skadestånd icke skall vara avdragsgilla vid taxeringen. Samma krav ställdes också vid föregående riksmöte. Nu hänvisar utskottsmajoriteten ånyo till den sittande arbetsrättskommitténs arbete och yrkar således avslag på vår framställan. Vi tycker inte att riksdagen behöver invänta kommitténs synpunkter i denna del för att ha underlag till ett beslut.

Om arbetsgivare vid den taxering som nu gäller tillåts göra avdrag för allmänna skadestånd som om det vore fråga om en normal kostnad för verksamhetens bedrivande, så anser vi att sanktionssystemet sätts ur spel.

Enligt vår mening skall allmänna skadestånd i skatterättsligt hänseende jämföras med böter och viten, och vi föreslår därmed en ändring i kommunalskattelagen, som innebär att skadestånd inte är avdragsgill kostnad i förvärvskälla.

Fru talman! Vid betänkandet har vi också fogat ett särskilt yttrande. Vi socialdemokrater yrkade så sent som vid behandlingen av skatteutskottets betänkande nr 58 att rätten till skattereduktion för aktieutdelning skulle avskaffas. Den borgerliga majoriteten avslög dock vår reservation.

Med hänsyn till att frågan om skattereduktion inte närmare behandlas i propositionen, som ligger till underlag för detta betänkande, har vi inte ansett det påkallat att ånyo väcka någon motion.

Fru talman! Om yrkande 4 i vpk-motionen 2523 framställs, kommer vi dock att stödja densamma vid voteringen.

Anf. 140 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag skall försöka fatta mig lika föredömligt kort som Bo Forslund.

Det är för alla bekant att våra höga arbetskostnader verksamt har bidragit till att vi sedan mitten av 1970-talet förlorat andelar på exportmarknaden.

En annan negativ faktor för vår konkurrensförmåga, som inte har varit föremål för särskilt stor uppmärksamhet, är skillnaden i kapitalbeskattning av småföretag mellan Sverige å ena sidan och de med oss konkurrerande europeiska länderna å den andra. Det är självfallet betydelsefullt för exportansträngningar och sysselsättning att de svenska småföretagen kan konkurrera som underleverantörer till svensk exportindustri.

Den bästa lösningen på kapitalbeskattningsproblemen i småföretagen vore naturligtvis att befria den del av förmögenheten som är bunden i ett

företag som arbetande kapital från förmögenhetsskatt och naturligtvis helst också från arvs- och gåvoskatt. Vi har emellertid nöjt oss med att i likhet med företagsskattekommittén nu föreslå att i mindre och medelstora företag det arbetande kapitalet undantas från förmögenhetsskatt. Vi begär att regeringen lägger fram ett förslag om slopande av denna förmögenhetsbeskattning.

Med det sagda yrkar jag bifall till reservation nr 1, mom. 4.

Den andra delen av vår reservation behandlar beskattningen av aktieutdelning. Som bekant föreslår regeringen i propositionen en lindring av dubbelbeskattningen av utdelad vinst i icke börsnoterade aktiebolag. Detta är välkommet, eftersom det är av mycket stor vikt att små och medelstora företag ökar sin förmåga att dra till sig riskvilligt kapital. För detta krävs att företagen kan lämna utdelning, något som ofta har stoppats av den nu gällande dubbelbeskattningen.

Propositionen är emellertid försedd med ett par spärrar, som enligt vår uppfattning är olyckliga: dels beloppsgränsen 700 000 kr. för avdraget, dels begränsningen av avdragets storlek till högst 15 % av aktiekapitalet.

Den sistnämnda gränsen är olämplig därför att de mindre företagen som regel har ett litet redovisat aktiekapital och följaktligen en i förhållande till aktiekapitalet relativt hög procentuell utdelning. De företag som har möjlighet därtill kan undvika eller i varje fall motverka begränsningsregeln genom att öka aktiekapitalet medelst fondemissioner. Detta gör begränsningsregeln än mindre angelägen.

Beloppsgränsen 700 000 kr. missgynnar den viktiga grupp som utgörs av de något större aktiebolagen och är ägnad att passivera kapitalet. Därmed motverkas den stimulans som propositionen vill uppnå.

Vad som här har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna, och jag yrkar bifall till reservationen 1, mom. 1.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

I anförandet instämde Erik Hovhammar och Bertil Danielsson (båda m).

Anf. 141 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Återigen har vi fått ett borgerligt regeringsförslag som omfördelar och ger ytterligare lättnader till de grupper som redan i dag i stor utsträckning kan styra sina inkomster och därigenom också utnyttja de många möjligheter till minskning av beskattningen som skattesystemet erbjuder. Detta skall ses mot vad som gäller för vanliga löncarbetargrupper, som skattesystemet drabbar direkt, utan att ge några möjligheter till sådana styrningar eller lättnader.

De borgerliga regeringspartierna har i skattepolitiken hela tiden drivit en linje som har varit av den karaktären att skattesystemet skall underlätta för dem som har höga inkomster och som vill spekulera, medan de som arbetar

på vanligt sätt för att försörja sig skall drabbas hårdare. Det här förslaget är en del i den politiken.

Möjligheterna att via skattesystemet utjämna skillnaderna i inkomst – det är ju avsikten med den progressiva statsskatten – har systematiskt urholkats av de borgerliga. Det är naturligtvis också fallet när man vill slopa den s. k. dubbelbeskattningen i icke börsnoterade företag.

Det är klart att en del av dessa företag kan behöva stöd. Men såvitt jag förstår är det en förhållandevis liten del av de företag som egentligen behöver stöd som nu får möjligheter till generella lättnader. Därför finns det ingen anledning att gå just den vägen att generellt genomföra lättnader för de icke börsnoterade företagen. Inte nog med att man får den effekten, det stimulerar dessutom de s. k. tillväxtbolag som egentligen inte har någon annan ambition än att tjäna snabba pengar. Det är en typ av företag som snabbt sprider sig här i landet. De kommer från USA och ställer inte på något sätt krav på att ha en produktion som bas. Syftet är en hög avkastning, och spekulationsinriktade kapitalplaceringar har bara en hög och snabb avkastning som målsättning. Jag vill påstå att det inte är mer spekulation vi behöver ha i vår ekonomi, utan tvärtom avsevärt mindre av detta osunda inslag i den kapitalistiska ekonomin. Ett av elementen i den ekonomiska krisen är bl. a. att det råder en alldeles för omfattande spekulation. Det satsas inte på produktiva investeringar, därför att det lönar sig i allra högsta grad att spekulera. Därför finns det heller inga skäl, enligt vpk:s mening, att införa de nya skattereglerna som i än högre grad stimulerar spekuleringen.

Det är på såväl principiella som fördelningspolitiska grunder som vi avvisar regeringsförslaget. Detsamma gäller också regeringens förslag till ändring av förmögenhetsbeskattningen. Vi anser inte att det finns någon anledning att lindra förmögenhetsbeskattningen, oberoende av vilken form av ägande det gäller. Generellt är vår politik att man bör beskatta stora förmögenheter hårdare.

Av sådana skäl kräver vi också att den s. k. Annell-lagen och reglerna om rätt till skattereduktion vid inkomstbeskattning för erhållen aktieutdelning avskaffas. Vi anser att de tidigare införda reglerna – de förstnämnda av socialdemokraterna, om jag inte minns alldeles fel, och de andra av de borgerliga regeringarna – är ett led i, som jag sade tidigare, omfördelningsprincipen, den princip som gör att de som jobbar för sitt levebröd får betala skatt, medan de som spekulerar får lindringar.

Av dessa orsaker vill jag yrka bifall till vkp-motionen och ger därmed Bo Forslund möjligheten att rösta med vårt förslag.

Anf. 142 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 65 behandlas flera frågor angående företagsbeskattningen, frågor som aktualiserats dels genom proposition 191, dels genom ett stort antal motioner.

I propositionen föreslås bl. a. ändring i lagen om utdelning på icke börsnoterade aktier och i lagen om statlig förmögenhetsskatt. Syftet med de framlagda förslagen är att underlätta de mindre och medelstora företagens

försörjning med riskkapital. Således föreslås att dubbelbeskattning av utdelad vinst i icke börsnoterat aktiebolag lindras genom att avdrag medges med 70 % av utdelat belopp. Avdragsrätten tillkommer aktiebolag som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Vissa begränsningar i avdragsrätten föreslås dock. Avdrag medges inte för utdelning som tillfaller företag som är frikallade från skattskyldighet, och det årliga avdragsbeloppet får inte vara över 15 % av aktiekapitalet och sammanlagt inte överstiga 700 000 kr. Genom detta avdrag kommer skatten på den vinst som ligger till grund för avdraget att halveras. Utdelning av vinst och vinstuttag i form av lön medför då i stort sett samma skatte- och avgiftsbelastning.

I propositionen föreslås också en ändring i förmögenhetsskattebestämmelserna, som innebär att aktier i alla rörelsedrivande aktiebolag som inte är börsnoterade får värderas enligt de i allmänhet förmånliga regler som gäller för familjeföretag. Dessa sistnämnda regler träder i kraft vid 1983 års taxering. Avdragsreglerna vid utdelning tillämpas först vid 1984 års taxering.

I propositionen understryks vikten av att verksamheter som bedrivs i småföretag stimuleras och att småföretagen snabbt ges möjlighet att på rimliga villkor dra till sig nytt riskkapital. En av de viktigaste uppgifterna härvidlag är att se till att beskattningsreglerna är utformade på ett lämpligt sätt. Förslaget i propositionen innebär, som jag nyss sade, en betydande lättnad i dubbelbeskattningen av utdelad vinst och även en lindring av förmögenhetsbeskattningen av aktier i berörda bolag.

Trots dessa åtgärder föreslår moderata samlingspartiet i motionen och i den till utskottsbetänkandet fogade reservationen åtgärder som går en bit längre. Det är kanske inte så lätt att känna sig nöjd när man står i opposition och det är valår. Men lägg märke till vad jag nyss sade: Förslagen i propositionen innebär väsentliga förbättringar. Vi skall också lägga märke till att detta förslag har lagts fram sedan moderaterna lämnade regeringen.

Enligt utskottets uppfattning måste förslaget i propositionen ses som ett provisorium. Dubbelbeskattningsproblematiken är föremål för fortsatt övervägande inom kapitalvinstkommittén, medan företagsskattekommittén enligt sina direktiv har att undersöka vad som kan göras för att underlätta familjeföretagens försörjning med riskkapital. Som departementschefen framhåller kan det finnas anledning att, i samband med att sistnämnda kommitté redovisar sina överväganden angående arvs- och gåvobeskattningen, åter ta upp förmögenhetsbeskattningen till behandling. Utskottet förutsätter att så kommer att ske.

När man läser denna skrivning och den moderata reservationen ställer man sig frågande till vad som egentligen är orsaken till att moderata samlingspartiets representanter i utskottet har reserverat sig. Skillnaden är inte stor, och jag måste säga att viljan till samförstånd inte är särskilt stor då man anser att man har ett behov av att reservera sig trots den mycket begränsade skillnaden mellan utskottets uttalande och den begäran man har i reservationen.

Som jag sade är det en del andra frågor som också behandlats i utskottets betänkande. Beträffande skattereduktionen för aktieutdelningar finns motioner i båda riktningar. Utskottet har stått fast vid sin tidigare ståndpunkt och avstyrker motioner från både moderaterna och vpk.

Beträffande aktier som gåva fasthåller utskottet också vid sin tidigare ståndpunkt att gåvor som är lätta att realisera inte skall vara skattefria. Till den kategorin hör aktier. Utskottet avstyrker således motionsyrkandet.

Ett annat avsnitt i utskottets betänkande berör pågående arbeten till fast pris. Riksdagen beslutade förra våren hur pågående arbeten i byggnads- eller anläggningsrörelse och hantverks- eller konsultrörelse skulle behandlas i skattehänseende. Redan då rådde en viss tvksamhet beträffande bygghantverksföretagen. I motioner, skrivelser och vid uppvaktningar har framhållits att bygghantverksföretagen i många fall i princip har samma kostnadsstruktur som byggnadsföretagen och att de vid pågående arbeten till fast pris står samma risk som byggnadsföretagen och därmed har samma reserveringsbehov. Utskottet har efter ingående prövning tillmötesgått kraven och föreslår nu att hantverksrörelse jämställs med byggnads- och anläggningsrörelse. Beträffande de rena konsultföretagen föreslås däremot ingen ändring.

I utskottsbetänkandet behandlas också ett par motioner där det krävs att egenföretagaren skall ha rätt att dra av egna pensionsförsäkringspremier i förvärvskällan och inte som nu under allmänna avdrag.

Frågan har behandlats tidigare och är komplicerad. Ett avdrag i förvärvskällan kan medföra en betydande minskning av socialförsäkringsförmånerna. Utskottet understryker dock vikten av att företagare och löntagare behandlas likartat och föreslår att frågan skall prövas. Ytterligare ett antal motionsyrkanden föreligger, men jag skall inte beröra dem alla. Jag skall bara beröra ett, och det är motionen angående arbetsrättsligt skadestånd. Motionsyrkandet har också följts upp i en reservation, denna gång av samtliga s-ledamöter i utskottet.

Som Bo Forslund sade prövades frågan redan förra våren av riksdagen. Skatteutskottet avstyrkte då en liknande motion med hänvisning till att den berörda frågan var föremål för uppmärksamhet i arbetsrättskommittén. Bo Forslund sade att man inte behövde avvakta resultatet av kommitténs arbete. Utskottsmajoriteten har ansett att man bör vänta och se resultatet av kommitténs arbete, innan man tar ställning i frågan. Detta gör att utskottet också nu liksom förra året föreslår kammaren att avslå motionskravet. Det är en gammal praxis i riksdagen sedan många år tillbaka att vi avvaktar resultatet av utredningsarbetet innan vi tar ställning, om man håller på att utreda eller utvärdera en fråga. Vi har inte någon anledning, anser majoriteten, att frånga den principen i denna fråga heller.

Jag vill gärna uttala min glädje över den enighet som i stort sett präglat utskottet vid behandling av de frågor som berörs i detta betänkande. Detta vittnar om förståelse och respekt och inger vissa förhoppningar om framtiden.

När det gäller de inlägg som har gjorts i dag i debatten visar det sig att det inte är så väldigt stora motsättningar. Med anledning av vad Bo Forslund

sade vill jag bara säga att jag redan redogjort för min uppfattning i frågan. Jag har inte mer att tillägga.

Sedan till Knut Wachtmeisters inlägg. När man läser utskottsbetänkandet och reservationen finner man att det är en ytterst liten skillnad. Men man blir något förvånad över att det skall vara nödvändigt att reservera sig på väsentliga punkter. Så positivt är det utskottsbetänkande som vi här har att behandla.

Vad beträffar Tommy Franzéns inlägg vill jag säga att vi i dessa frågor har olika uppfattning. Tommy Franzén för det vanliga resonemanget att en lättnad i företagsbeskattningen innebär detsamma som att man skulle underlätta för dem som har höga inkomster. Jag tror att det finns anledning för Tommy Franzén att något se på hur förhållandet är när det gäller inkomstfördelningen i vårt samhälle. En förutsättning för att vårt näringsliv skall utvecklas är att man har möjlighet att ta risker och att man har möjlighet att skapa kapital.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 143 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Även om propositionen är ett steg i rätt riktning, är det naturligt att man försöker rätta till de skönhetsfel som den är behäftad med. Stig Josefson påstår att vårt förslag är någon form av valfläsk. Det påståendet kan inte vara särskilt väl underbyggt, eftersom det knappast kan vara valfläsk att slå vakt om företag som har vinster på över 700 000 kr. Vi slår vakt om företagsamheten, eftersom de två spärregler som finns i propositionen är ägnade att passivera kapitalet. Vi stöder oss bl. a. på riksskatteverkets remissyttrande, som beträffande de två begränsningsreglerna säger att förslaget i och för sig torde kunna genomföras men torde komma att medföra betydande praktiska och kontrolltekniska svårigheter och dessutom strider mot systematiken i den nuvarande skatterättsliga lagstiftningen.

Vidare anför riksskatteverket att det inte finns någon garanti för att man uppnår de önskade stimulans effekterna. I förslaget finns nämligen, säger riksskatteverket, inte något krav på att de obeskattade medlen skall utdelas. Det saknas således begränsningsregler för hur de obeskattade medlen skall utnyttjas. Sådana måste anses nödvändiga. Utan sådana kan regeln, sett bl. a. ur ett längre tidsperspektiv, få icke önskvärda effekter, såsom att de obeskattade medlen ackumuleras som passivt kapital i bolagen. Det är just denna risk för passivering av det arbetande kapitalet som vi har vänt oss mot när vi har skrivit vår reservation.

Anf. 144 TOMMY FRANZÉN (vpk) replik:

Herr talman! Stig Josefson försöker framställa regeringsförslaget i en annan skepnad än den som det egentligen har. Han talar så varmt om att det finns ett behov av att stödja de icke börsnoterade företagen, eftersom de tar risker. Skulle det förhållandet att man tar en risk utan vidare leda till att man får en skattelindring, vill jag påstå att man också i helt andra sammanhang skulle kunna överväga att lindra beskattningen.

När jag talade om dem som har höga inkomster och om dem som spekulerar gjorde jag en mycket kortfattad – jag medger det – sammanfattning av vad den borgerliga skattepolitiken har inneburit under de år som ni har haft möjligheter att härja med dess hjälp.

När det gäller det nu aktuella fallet sade jag inledningsvis att förslaget i praktiken inte innebär något annat än att regeringen med de generella lättnaderna i dubbelbeskattningen av aktiebolag ger ytterligare lättnader till grupper som i dag har mycket goda möjligheter att styra sina inkomster.

Stig Josefson kan väl ändå inte bestrida att det gäller en grupp av människor som genom att de kan göra aktieköp i de egna företagen inte bara tar risker, utan framför allt till fullo kan utnyttja systemet. Även om de nu har förhållandevis låga inkomster rent deklarationsmässigt, lever de ofta inte på den nivå där deras deklarerade inkomster ligger. De lever på en helt annan nivå – en nivå som vanliga lönarbetare här i landet inte skulle drömma om att nå.

De grupper det gäller ges genom förslaget möjligheter att utnyttja marginalskattesänkningarna och att undvika ett ökat avgiftsuttag, exempelvis till följd av de nyligen antagna reglerna om beräkningen av ATP och sjukförmåner. Ett annat sätt är att styra inkomsterna till utdelning på aktier i egna bolag. Förslaget får naturligtvis ett större värde för denna grupp, också med hänsyn till den kommande marginalskattesänkningen och hur den skall finansieras.

Jag vill påstå att förslaget är ett led i den omfördelningspolitik som de borgerliga partierna verkligen har visat prov på. När man studerar centerns skattepolitik blir man benägen att säga att centerns tal är en sak, dess praktik något annat. Centern uppträder här alltså som en ulv i fårakläder.

Anf. 145 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Jag vidhåller vad jag sade i mitt första inlägg, att situationen för företagen ingalunda är så gynnsam som Tommy Franzéns anförande ger en antydning om. Jag tycker att de senaste årens många besvärligheter för näringslivet borde ha givit även Tommy Franzén en bild av att det ingalunda är så lysande att vara företagare som man kan få intryck av när man lyssnar på honom.

När det sedan gäller Knut Wachtmeister vill jag säga att det är en närmast hårfin skillnad mellan skrivningarna i reservationen på s. 28 och i majoritetsskrivningen på s. 12 i betänkandet, när det gäller fortsatt uppmärksamhet på frågorna om dubbelbeskattning och aktievinster. Båda slutar med att man kommer att följa dessa frågor med uppmärksamhet också i fortsättningen. I betänkandet pekar man, som jag sade i mitt förra anförande, direkt på vilka utredningar som kommer att uppmärksamma det.

Vi skall också lägga märke till att moderata samlingspartiet självt har medverkat i regeringsställning. Då hade man inte dessa förmåner. En ändring har gjorts som även Knut Wachtmeister erkänner är ett steg i rätt riktning. Men trots detta finner man ett behov av att gå ett steg längre än vad

propositionen innebär. Detta reagerar jag emot. Jag anser det beklagligt att man inte här kan känna större samhörighet och enas om den linje som ändå är ett steg i den riktning som även moderata samlingspartiet har uttalat sig för, ett steg som är längre än moderaterna lyckades uppnå under den tid de medverkade i regeringen.

Anf. 146 TOMMY FRANZÉN (vpk) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Stig Josefson, kan man få för sig att företagen helt plötsligt skulle gå väldigt lysande om vi genomförde denna lättnad i dubbelbeskattningen. Men detta är faktiskt inte det första förslaget om lättnader som ni har genomdrivit under dessa år. Detta är bara ett av många förslag.

Fortfarande hör man Stig Josefson klagat över att det går dåligt för företagen. Borde inte eftertankens kränka blekhet säga honom att det kanske inte är skattebestämmelserna som är orsaken till att företagen går dåligt. Det är något annat element i den kapitalistiska marknadshushållningen som gör att småföretagen har det svårt. Kanske den monopolism som har spritt sig i detta samhälle är grundorsaken till att dessa företag har svårt att överleva. Det beror inte på något skattesystem eller, som man många gånger påstår, på att arbetare och tjänstemän har för bra betalt i detta land.

Anf. 147 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Jag har aldrig sagt att det skulle gå bra för företagen, om vi gör dessa ändringar. Jag har inte heller sagt att alla företag har det besvärligt. Jag är medveten om att det finns skillnader mellan företagen. Vi har företag som går bra, vilket är glädjande. Men en del företag har haft och har vissa besvärligheter. Detta vill jag påpeka för Tommy Franzén. Även han borde ha uppmärksammat den kris som svenskt näringsliv befinner sig i. I sitt anförande gav Tommy Franzén en felaktig bild av vilka förutsättningar som svenska företag arbetar under.

Anf. 148 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag vill i egenskap av motionär beröra frågan om beskattningen av det arbetande kapitalet i företagen. Detta problem har accentuerats ytterligare genom de höjda taxeringsvärdena. De tre borgerliga partierna har vid flera tillfällen deklarerat att det framstår såsom angeläget att ändra skattebestämmelserna vad gäller det arbetande kapitalet.

Så sent som förra året lade företagsskattekommittén fram ett delbetänkande, där de tre partierna var eniga om att skatten på det arbetande kapitalet skulle försvinna. Den moderata representanten i utredningen, Bo Lundgren, ville också inbegripa skogsbruket under denna reform, men detta motsatte sig som bekant center- och folkpartirepresentanterna. Redan detta var märkligt, men det framstår som ännu mera märkligt att regeringen nu inte ens har velat gå så långt som de egna representanterna i utredningen förordat.

Besvikelsen över att man inte har tagit med slopandet av skatten på

arbetande kapital är stor ute bland de mindre och medelstora företagen. Företagarorganisationerna har under mycket lång tid haft just denna fråga som en av de viktigaste önskemålen när det gäller att uppnå en mera näringsvänlig och sysselsättningskapande politik. Det är givetvis helt orimligt att vi i detta land skall beskatta t. ex. byggnader och maskiner, som ger arbete och sysselsättning. Detta gäller inte minst i ett läge när behovet av expansion och ökad sysselsättning är stort.

Vi har under många timmar och dagar i denna kammare diskuterat frågan om arbete och sysselsättning, inte minst för ungdomen. Vi har vidare debatterat och behandlat olika former av stödåtgärder för företag och branscher som befinner sig i kris, också detta för att klara sysselsättningen. Vi har beslutat om åtskilliga miljarder kronor i stöd till krisbranscher. Det är djupt beklagligt att riksdagens majoritet nu inte är beredd att fatta ett konstruktivt beslut, som småföretagen har väntat på mycket länge och som skulle innebära en positiv satsning på just dessa företag. Jag vill i och med detta inte underskatta de åtgärder i positiv riktning som regeringen vidtagit och föreslagit i övrigt.

Att jag anser att just skattereformen när det gäller det arbetande kapitalet är så viktig, beror på att jag kommer från ett län där denna fråga har intagit en framskjuten plats bland företagen under mycket lång tid. I Jönköpings län fanns enligt Företagareföreningens senaste statistik ca 10 650 företag inom tillverknings- och servicenäringarna. Av dessa har ca 10 300 företag upp till 50 anställda. Detta är en mycket stor del av hela antalet företag. Företagen med upp till 50 anställda sysselsätter över 50 % av totala antalet anställda inom tillverknings- och servicenäringarna. I länet finns ett par kommuner som inte har något företag med över 200 anställda och flera kommuner som inte har något företag med över 500 anställda.

Den framtida utvecklingen och sysselsättningen inom många små orter är helt beroende av hur de mindre familjeföretagen kan utvecklas. Möjligheten för människorna att leva kvar på sin ort, liksom tryggheten i arbetet, är beroende av just detta. Det är därför helt nödvändigt att näringspolitiken och skattepolitiken utformas i positiv riktning när det gäller familjeföretagen. De rent orimliga effekter kapitalbeskattningen får nu är därför en mycket viktig fråga.

Det är intressant i sammanhanget att hänvisa till vad statssekreterare Bengt Westerberg säger i senaste numret av SAF-tidningen, där han bl. a. pekar på att lönsamheten inom företagsamheten måste öka.

Vi måste i dagens läge satsa på åtgärder som är naturliga och framåtsyftande. Att via skattesystemet brandskatta dessa företag på kapital, som behövs för att användas i produktionen och i soliditetssammanhang, motarbetar just en sådan sysselsättningsstimulans.

Att socialdemokraterna inte går med på de åtgärder det här gäller är förståeligt. Det ligger ju i linje med socialdemokratisk näringspolitik att ta ut pengar från företagen för att sedan genom olika samhällsåtgärder styra kapitalet utifrån en sann socialistisk idé. Fonderna är ju ett klart led i denna riktning. Men att centern och folkpartiet, trots tidigare utfästelser, nu sviker

är allvarligt när det gäller förtroendet för en borgerlig småföretagarpolitik.

Stig Josefsons uttalande om att det inte är någon skillnad i synen på den här frågan förefaller märkligt. Jag måste fråga center- och folkpartirepresentanterna om de verkligen håller fast vid tanken på slopande av skatten på det arbetande kapitalet. Utskottets motiv beträffande denna fråga tyder på en märklig beslutsvånda. Man förutsätter att frågan åter skall tas upp till behandling. Men nog är det olyckligt att ännu en gång skjuta på ett positivt och konstruktivt beslut i ett läge när vi behöver framåtsyftande åtgärder.

Jag ber med detta att få yrka bifall till den moderata reservationen.

Anf. 149 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Om den första punkten i Göte Jonssons motion har jag redan fört en debatt med Knut Wachtmeister, och jag har ingen anledning att fortsätta den.

När det gäller den andra punkten, där Göte Jonsson yrkar att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om att kapitalbeskattningen skall baseras på de gamla taxeringsvärdena, intill dess förslaget om en ändring i kapitalbeskattningen har genomförts, vill jag bara erinra om att det förslag till ändrade regler för kapitalbeskattningen som trepartiregeringen lade fram förra året – efter det att taxeringsvärdena var kända – byggde på ett enhälligt beslut från regeringens sida. Vi ser nu ånyo hur man ändrar ståndpunkt sedan man väl hamnat i oppositionsställning. Det hedrar utskottsledamöterna från moderata samlingspartiet att de inte har följt upp den biten av motionen.

Anf. 150 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Det allvarliga i det läge där vi nu befinner oss är att just det problem som jag har pekat på ytterligare förvärras genom att man i riksdagen inte är i stånd att fatta ett positivt beslut om slopande av skatt på det arbetande kapitalet.

Jag fick inte något svar av Stig Josefson på min fråga: Står centern och folkpartiet fortfarande fast vid tanken att man skall slopa skatten på det arbetande kapitalet i företagen? Varför har man då inte kommit fram till ett beslut nu? Det måste väl ändå vara viktigt att vi i det skede där vi nu befinner oss, sysselsättningsmässigt och näringspolitiskt sett, kan ta ett konstruktivt beslut, som småföretagen frågat efter under väldigt lång tid. Den här frågan har ju utretts ganska länge.

Vi bedriver inte någon valpropaganda i denna fråga. Stig Josefson kan titta i moderata näringspolitiska program sedan mycket lång tid tillbaka. Där har vi klart fört fram just det här kravet när det gäller kapitalbeskattningen. Under trepartiregeringens tid arbetade man i utredningen just i riktning mot att få fram ett sådant här konstruktivt förslag. Jag har verkligen skäl att fråga: Varför kan inte regeringspartierna i det här läget sluta upp bakom vår linje när det gäller det arbetande kapitalet?

Anf. 151 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Det finns en skillnad här. I utskottsbetänkandet står att man skall följa denna fråga och förväntar att den tas upp till behandling på nytt. Inte heller moderata samlingspartiet har i motioner eller reservationer begärt något omedelbart beslut, utan man har begärt att frågan skall återkomma. Det är skillnad i fråga om vad som skall återkomma, om man begär ett konkret förslag eller om man förutsätter att förslaget skall komma upp på nytt.

Vi kommer inte ifrån att moderata samlingspartiet har deltagit i regeringen utan att ha någon avvikande mening i dessa frågor. När det nu läggs ett förslag som är rätt betydelsefullt vill man gå ännu en bit längre, och det är det jag har reagerat mot.

Anf. 152 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag måste ändå understryka att det är stor skillnad mellan att följa en fråga och att fatta ett fast beslut som innebär att man begär ett förslag i den här riktningen. Det måste väl vara helt klart i det här sammanhanget.

Överläggningen var härmed avslutad.

Risikkapital (mom. 1-4)

Mom. 1 och 4 (dubbelbeskattning av aktieutdelning och kapitalbeskattning av arbetande kapital)

I kontrapositionsvoteringen biträdde reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl. med 80 röster mot 16 för motion 2523 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 210 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 227 röster mot 66 för reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl. 16 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (Annell-lagen)

Utskottets hemställan bifölls med 292 röster mot 16 för motion 2523 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 (skattereduktion för aktieutdelning)

Utskottets hemställan bifölls med 216 röster mot 87 för motion 2523 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Arbetsrättsligt skadestånd (mom. 12)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 154 för reservation 2 av Erik Wärnberg m. fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets hemställen bifölles.

16 § Ändrade regler för skogskonto, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1981/82:68 om ändrade regler för skogskonto, m. m. (prop. 1981/82:182).

Anf. 153 ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! Den beryktade svångremmen har inte kommit till användning för alla grupper i samhället. Några har inte fått några försämringar alls under de svåra åren utan har i stället fått kraftiga förbättringar. Ofta gäller det sådana som redan haft det hyggligt förut.

En av dessa grupper är skogsägarna. Den proposition som nu lagts om skogsinkomsternas beskattning går ytterligare ett steg på den vägen. Några av de skattelättnader som genomförts för skogsägarna har varit – skulle jag vilja säga – direkt stötande. Andra har bara stridit mot alla tidigare fastlagda skatteprinciper.

De borgerliga regeringarnas alibi för att genomföra de olika skattelättnaderna har genomgående varit att skattesystemet hindrade skogsägarna att vidta de avverkningar som av andra skäl varit önskvärda, ja, rent av nödvändiga.

Nu har skattelindringarna inte fått den effekt som regeringen önskat. En del skogsägare har ändå inte avverkat och resultatet har blivit brist på råvara, utslagna industrier, färre arbetstillfällen och ett kraftigt bakslag för exportinkomsterna.

Vi reserverar hävdar att skattesystemet måste få en annan utformning för att den avverkningsbara råvaran också skall avverkas. Som det nu är kan de skogsägare som inte är beroende av skogens avkastning bara låta den stå kvar som en sparbössa. De skattemässiga fördömligheterna har ju inte blivit sämre för att man dröjt utan ständigt bättre.

Enligt vår uppfattning måste därför skogsbeskattningen på sikt göras om så att det kostar något att inte avverka den avverkningsbara skogen, alltså någon form av preliminär tillväxtbeskattning. Då en sådan tar tid att genomföra, föreslår vi att man provisoriskt skall lösa frågan genom att höja skogsvårdsavgiften och ge motsvarande stöd till återställningsåtgärder efter en avverkning.

I reservation 1 hemställer vi att riksdagen hos regeringen begär förslag i den riktning jag här anför.

I reservation 2 tas avsättningarna till skogskonto upp. Hösten 1981 genomförde den borgerliga majoriteten den orimliga bestämmelsen att man på skogskonto får sätta in högre belopp än nettot på skogslikviderna. På

försäljningar av rotposter kan hela försäljningslikviden få sättas in på skogskontot, trots att varje sådan rotpost med säkerhet också har dragit med sig avdragsgilla kostnader av olika slag, exempelvis stämpelkostnader.

När det gäller s. k. leveransvirke är missförhållandena ännu värre. Av likviden för leveransvirke får 75 % avsättas på skogskonto. Alla som känner branschen något vet att avverknings- och drivningskostnaderna genomsnittligt uppgår till mycket mera än kvarvarande 25 %. Dessa kostnader är givetvis avdragsgilla. I själva verket får alltså skogsägaren på skogskonto sätta in underskott eller inkomster från andra förvärvskällor och få uppskov upp till tio år med att erlägga skatten på helt andra inkomster än från skogsbruket.

Detta strider helt mot det ändamål för vilket skogskontona tillkommit. Det ändamålet var ju att åstadkomma en inkomstutjämning mellan åren då en skogsägare under ett år avverkade mera än ett års tillväxt. Nu har det i stället till stora delar blivit ett allmänt skatteuppskovskonto. Vi yrkar därför att insättningarna återförs till sin ursprungliga nivå, 60 % för rotposter och 40 % för leveransvirke och egna uttag. I den mån avverkningarna skett på grund av insektsangrepp eller andra olyckor är vi beredda att acceptera högre procentsatser eller 80 resp. 50 %.

I fråga om skogsbilvägar föreslår regeringen och utskottsmajoriteten att dessa som helhet skall betraktas som en driftkostnad som under en tioårsperiod skall få avskrivas helt. Enligt nuvarande regler får endast tre fjärdedelar skrivas av och en fjärdedel skall anses vara av grundförbättrande natur. Enligt dagens rättsläge får avskrivning bara ske med 5 % årligen. Kostnaderna för vägen får alltså skrivas av på 20 år.

Vi reservanter menar att skogsbilvägarna nu byggs med sådan standard att den varaktiga värdehöjningen på fastigheten minst uppgår till den fjärdedel av vägens anläggningskostnad som nu betraktas som grundförbättring. Vi är dock beredda att acceptera en förkortning av den tid som återstående 75 % får avskrivas på, därför att denna del ju har sin största användning i anslutning till avverkningar i samband med anläggandet.

I reservation nr 5 yrkar vi avslag på propositionens och utskottsmajoritetens förslag om att skogsägare som förvärvat tillskottsskog i vissa fall skall kunna få värdeminskningsskatt även om ägaren före ikraftträdandet av de nya reglerna förbrukat sina avdragsmöjligheter. Dels strider förslaget mot principerna att avdraget skall beräknas på förvärvskällan som helhet, dels gör det orättvisan ännu större i denna den märkligaste av beskattningar. Varför är då den år 1979 beslutade permanenta skogsbeskattningen så märklig? Jo, därför att man varaktigt befriade självfallet beskattningsbara inkomster från en stor del av skattebeläggningen. Tillväxten under innehavstiden är en sådan självklar inkomst, men reglerna av år 1979 fastslår att av en rotpost skall 50 % av likviden betraktas som ett kapitaluttag och att av leveransvirke skall 30 % anses vara kapitaluttag och därmed vara befriat från skatt. Detta är en schablon som skall tillämpas, även om hela avverkningarna består av tillväxt. Men denna schablon får bara tillämpas intill dess att 50 % av det ingående värdet förbrukats. Därefter skall det bli full skatt, även om

Onsdagen den
2 juni 1982

Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.

ingående förråd – alltså mera än tillväxten – avverkas.

Det ligger i sakens natur att avverkningarna efter det att gränsen för schablonen uppnåtts blir mycket små. Efter en viss tid upphör givetvis avverkningarna, om inte ägaren är i behov av pengar. Den här typen av skatteregler medför givetvis ett stort skattebortfall för samhället och motsvarande skattevinst för skogsägaren men skapar på sikt också brist på råvara.

När dessa skatteregler genomfördes hävdade regeringen, liksom då också utskottsmajoriteten, att det rörde sig om en teknisk omläggning och att skattebortfallet så småningom skulle kompenseras.

Med den erfarenhet vi nu har vågar jag med säkerhet säga att skattevinster för skogsägarna blir varaktiga. Det blir ytterst få avverkningsar som kommer att beläggas med full skatt, och vid varje ägarskifte genom köp skapas ett nytt ingångsvärde som medger den nye ägaren att återigen få den schablonmässiga skattebefrielsen. Och när något oförutsett inträffar, som gör att man riskerar att få betala vanlig skatt på avverkningarna, skyndar regeringen eller utskottsmajoriteten att införa specialregler. Så är fallet med den nu aktuella propositionen. Så skedde i vintras när det gällde gåva eller köp vid förvärv under 1981.

Enligt vår uppfattning hör dessa permanenta skogsbeskattningsregler göras om, men det är inte det som frågan gäller i dag, utan den gäller huruvida en ytterligare utökning skall ske efter samma linje, och det vill reservanterna inte vara med om.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5 i skatteutskottets betänkande nr 68.

Anf. 154 BO LUNDRÉN (m):

Herr talman! Skogsbruket och skogsindustrin är av stor betydelse för vår ekonomi. Värdet av den export av skogsprodukter vi har från Sverige uppgår till nästan 30 miljarder kronor. Exporten är också mycket importsnål. Det är viktigt att vi försöker utnyttja skogsindustrins kapacitet i så hög utsträckning som skogsbrukets långsiktiga avverkningsmöjligheter över huvud taget medger. Det innebär i sin tur att vi kan öka avverkningsvolymen utöver den nuvarande nivån, något som också har anförts i det betänkande som framlagts av virkesförsörjningsutredningen.

För att klara detta måste vi naturligtvis undanröja de hinder som finns för ökad avverkningsvolym. Den intervjuundersökning som genomfördes av virkesförsörjningsutredningen visade att det framför allt är av ekonomiska skäl som skogsbrukare undviker att avverka – det är därför att marginalskatterna har en så hög nivå att man inte anser att utbytet efter skatt är tillräckligt högt för att motivera en avverkning, det är därför att lönsamheten generellt i skogsbruket inte anses vara tillräcklig. Man har angett att man inte har investeringsbehov, och det i sin tur innebär ju indirekt att skattesystemet motverkar avverkningsar. Man menar att man kan avverka endast när man kan använda intäkterna för att göra andra investeringar i skogs- och jordbruket.

Av den anledningen, herr talman, behövs naturligtvis en varaktig och verklig marginalskattereform. Ett stegvis genomförande av en sådan reform, även i den urholkade version som kommer att diskuteras i kammaren om en vecka, hindrar en snabb höjning av avverkningsnivån. Skall man genomföra marginalskattesänkningar under tre år, är det naturligtvis så att den som står inför en avverkning avvaktar till dess att nettot beskattas så lågt som möjligt. Mot bakgrund av detta har regeringen föreslagit – på grundval av ett förslag från virkesförsörjningsutredningen f. ö. – att reglerna för skogskontoinsättning skall ändras så att man, som regeringen och virkesutredningen anfört, minimerar risken för att avverkningar uppskjuts till dess att en marginalskattereform i sin helhet är genomförd.

Det här är någonting som vi moderater ställer oss bakom. Men det räcker inte. Det kan möjligen underlätta för dem som bestämt sig för att genomföra en avverkning och funderar på om de skall uppskjuta den eller inte. Men naturligtvis kommer många ändå att vänta under den här perioden för att se om inte priser och annat kan förändras på ett positivt sätt. Vi menar därför att man bör förändra det extra avdrag som i dag utgår vid avverkning av skog och som uppgår till – fram till den 1 juli – 5 % för rotposter, avverkningsuppdrag, och 3 % för leveransvirke, egna uttag. Vi anser att det extra avdraget måste ändras av samma skäl som virkesförsörjningsutredningen anförde, om man skall tillämpa den metodiken. Utredningen menade att procentsatsen var alltför låg för att verkligen ha en stimulanseffekt. Vi föreslår därför från moderat håll att det extra avdraget bibehålls och ökas till 10 % för såväl leveransvirke och rotposter som avverkningsuppdrag. Det skall gälla till dess att en verklig marginalskattereform fullföljts.

Jag yrkar därmed, herr talman, bifall till reservationen nr 6.

Jag vill också påpeka, i anslutning till det som Erik Wärnberg sade, att införande av en preliminär tillväxtbeskattning sannolikt inte leder till ett ökat uttag av virke ur det svenska skogsbruket. Man måste nämligen ha sådana säkerhetsmarginaler att en effekt med stor sannolikhet blir att vissa som avverkar under den säkerhetsmarginal som måste finnas vid tillväxtbeskattningen kommer att öka sin avverkningsvolym, medan andra kommer att minska den ner till marginalen för att spara för framtiden.

Det finns alltså en uppenbar risk att det här förslaget, liksom det av virkesförsörjningsutredningens majoritet föreslagna avverkningstvängat, i realiteten skulle ha lett till oförändrad eller t. o. m. minskad avverkningsvolym. Man kan inte heller på ett rimligt sätt genomföra det avgiftsstöds-system som socialdemokraterna förordar, därför att detta i hög grad skulle missgynna dem som lojalt har avverkat genom åren och som ändå drabbas av en hög avgift. De har vidtagit återväxtåtgärder och andra åtgärder, men de kan inte få del av det stöd som skall utgå. De som gynnas av ett sådant förslag är framför allt de hittills passiva skogsbrukarna, och det kan väl inte rimligen vara detta som socialdemokraterna avser med sitt förslag.

Onsdagen den
2 juni 1982

Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.

Anf. 155 ERIK WÄRNBERG (s) replik:

Herr talman! Marginalskattenivån har alltid använts som ett argument när det gäller att ange varför skogsägare inte avverkar. Men man har aldrig, mig veterligt, på senaste tiden presenterat någon utredning om var marginalskattorna egentligen ligger hos de skogsägare som avverkar.

Med de regler som vi har haft sedan 1979 kan detta med marginalskattorna icke vara något som helst problem. Om man får ett 50-procentigt avdrag, när man stämplar en rotpost omedelbart – man har haft 5 % extra ändå ett tag nu – och trots detta inte avverkar, så kan det ju inte gärna vara marginalskattorna som är problemet, utan det måste vara någonting annat. Det är helt enkelt på det sättet att det skapats så pass hyggliga regler när det gäller att sätta av pengarna framöver att man tror att man får det ännu bättre vad det lider.

Därför vågar jag påstå att det system som genomfördes 1979 i all rimlighets namn måste *hindra* avverkningar. Det bör gå till dess att man kommer upp till 50-procentsnivån – då betalar man väldigt litet i skatt. När man kommer över avverkning av halva värdet, så får man betala full skatt, även om man gör stora uttag. Då kommer det att vara hindrande. Hela det system som genomfördes 1979 måste vara avverkningshämmande på något sätt. Detta system måste avskaffas och ersättas med någonting annat.

Bo Lundgren har konstaterat att vi har en avverkning som är ungefär 10 miljoner skogskubikmeter för låg. På något sätt måste vi alltså hitta ett skattesystem där man, även om man inte avverkar, ändå tvingas att betala en preliminär skatt på tillväxten. Någon annan lösning ser inte jag på detta problem. Det går inte att hela tiden bara sänka skatterna. Vi måste också ha ett neutralt skattesystem, som inte bara gynnar en viss grupp av skattebetalare.

Anf. 156 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om huruvida marginalskattorna har haft och fortfarande har en negativ inverkan på avverkningsnivån vill jag citera vad virkesförsörjningsutredningen på denna punkt säger i det betänkande som lades fram i följande. I detta moment har såvitt jag vet inte någon ledamot av utredningen, inte heller de två socialdemokratiska, reserverat sig.

”Skogsägarna drabbas i och för sig av marginalskattorna på samma sätt som övriga inkomsttagare. Marginalskatteeffekterna får dock särskilt genomslag eftersom skogsinkomsterna oftast läggs på toppen. Större delen av skogsägarna har en tämligen fast årlig inkomst från något annat än den egna skogen, exempelvis lön från anställning, pension, kapitalinkomster eller inkomst från det egna jordbruket.”

Skogs- och jordbruk är ofta kombinerade. Av den anledningen är jordbruksinkomsten den årligen återkommande, löpande inkomsten, medan skogsinkomsten läggs på toppen vid bedömningen av skatteeffekten.

När det gäller argumentet från Erik Wörnberg att 1979 års förändring av skogsbeskattningen egentligen skulle innebära en stimulans till avverkningar måste man komma ihåg att de regler som infördes för att förenkla

skogsbeskattningssystemet innebär att man enbart kan göra detta avdrag i den mån man har ett anskaffningsvärde som räcker till. Alla skogsbrukare har naturligtvis inte haft ett sådant anskaffningsvärde – t. ex. till följd av att man köpt sin fastighet tidigare – att det berättigar till skogsavdrag av någon betydelse.

Marginalskatterna har givetvis, herr talman, varit mycket avverkningshinder, liksom de har hindrat arbetsutbudet på ett för samhällsekonomi negativt sätt. Därför är det bra om man kan få ned marginalskatterna, så att flertalet inkomsttagare får 50 % marginalskatt. Det tror jag att vi är ganska överens om. Men tiden fram till dess man har genomfört detta är ett problem. Därför har regeringen föreslagit dessa skogskontoregler. Jag och mitt parti tror inte att det räcker till. Vi menar att man av den anledningen bör införa detta tillfälliga skogsavdrag.

*Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.*

Anf. 157 ERIK WÄRNBERG (s) replik:

Herr talman! Herr Lundgren kan väl ändå inte förneka att man i dag på skogskonto får sätta in mer än hela skogslikviden. Då kan inte gärna marginalskatterna vara något problem i dagsläget. Först om tio år eller vid något annat tillfälle när man tar ut dessa medel blir de beskattade. Detta kan inte på något sätt hindra avverkningarna.

50-procentsregeln innebär dessutom att en stor del av dessa inkomster inte kommer upp till samma höga marginalskattenivå som den sista delen av inkomsten, eftersom man får räkna bort 50 %, även om man inte använder skogskonto. Gör man en kombination av detta, blir det över huvud taget ingen skatt förrän de tio åren gått till ända.

Om man är kombinerad jord- och skogsbrukare kommer man dessutom, med de förslag som nu föreligger och som kommer att genomföras, med säkerhet att på skogskonto kunna sätta in också inkomster från jordbruket, vilket måste strida mot alla rimliga lösningar som vi hade tänkt oss.

Anf. 158 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Den förändring av skogskontoreglerna som nu föreslås är ett led i strävan att mildra effekterna av att man genomför marginalskatteförändringar över en längre tidsperiod, i detta fall tre år. Om man inte hade haft möjlighet att få uppskov med beskattningen, hade självfallet många avvaktat med avverkningar till dess beskattningen var så låg som möjligt. Det är ett ganska naturligt resonemang.

Men det räcker inte, för under dessa tre år som marginalskatteförändringarna skall ske kan givetvis priserna förändras. Eftersom priserna har gått ned de senaste virkessåsongerna, kan man förvänta att vissa inte tycker att skogskontoförändringarna är tillräckliga för att kompensera risken att priserna stiger och man skulle kunna göra en bättre ekonomisk affär. Jag tycker att vi skall komma ihåg att det är så man resonerar.

När det sedan gäller socialdemokraternas förslag om tillväxtbeskattning, åtminstone på sikt, måste det väl ändå, inte minst för att garantera rättstryggheten för enskilda, finnas en rättssäkerhetsmarginal som gör att det

Onsdagen den
2 juni 1982

*Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.*

inte går att räkna fram en tillväxtbeskattning på allt som teoretiskt sett kan avverkas på en skogsfastighet. Den säkerhetsmarginalen måste åtminstone vara lika stor som vid fastighetstaxeringen då det gäller att fastställa förmögenhetsvärdet, säg 25 %. Det innebär säkerligen, som jag sade tidigare, att en del skogsägare kommer att avverka mer därför att de tvingas till det. Men det innebär också att andra, som i dag avverkar utöver den miniminivå som tillväxtbeskattningen tvingar fram, kanske 75 % av en teoretiskt framräknad avverkning, kommer att minska sin avverkning för att spara skog för framtiden, om ytterligare tvångsregler skulle införas.

Därför kan en lagstiftning som denna, bortsett från allt krångel och den byråkrati som gör att den i realiteten kanske knappast kan genomföras, leda till en oförändrad eller minskad avverkningsnivå i privatskogsbruket. Det är alltså inget medel att verkligen få fram virke till skogsindustrin. Då måste vi gå på stimulansvägen, och det är därför som vi moderater har framlagt ett förslag om en ökning av det extra avdraget.

Talmannen anmälde att Erik Wärnberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 159 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Problemet med en icke fungerande virkesförsörjning är en ständigt återkommande fråga för regering och riksdag. Så kommer det också att bli i fortsättningen, om inte nya och mer omfattande åtgärder vidtas än vad som nu är fallet.

Våra skogstillgångar är av stor vikt för landet. En mycket stor del av våra exportinkomster baseras därpå, och många människor är direkt eller indirekt beroende av skogsnäringen. Ett rimligt krav borde vara att de som äger landets naturtillgångar, i detta fall skogsmarken, sköter och tillvaratar dessa på det för landet bästa sättet. Att avverka den kvantitet som tillväxten i våra skogar medger borde därför vara en självklarhet.

En del år har denna kvantitet avverkats, men även de åren är utfallet för olika skogsägare mycket skiftande. På vissa håll har det avverkats för mycket, på en del håll för litet, och det är ju inte heller tillfredsställande.

Virkesförsörjningsutredningen har haft till uppgift att analysera orsakerna till de förhållandevis låga avverkningarna samt att komma med förslag till åtgärder. Enligt direktiven skulle utredningsarbetet i första hand inriktas på att föreslå åtgärder som bygger på ekonomiska stimulanser snarare än på administrativa regleringar. De nu föreslagna åtgärderna följer också denna linje.

Det är alltså genom stöd och stimulanser som regeringen försöker lösa problemet med den otillfredsställande avverkningsnivån.

Vi tror att det behövs och krävs andra och mer omfattande åtgärder. Vi tycker att mycket talar för en ändring av skogsbeskattningen. En sådan beskattningsform bör slå hårdast mot de skogstillgångar som bör avverkas och sådana som inte föryngras i tid. För att tillämpa ett sådant system måste man ha tillgång till god information om skogen på den enskilda fastigheten.

Den informationen finns inte i dag. Detta konstaterar också virkesförsörjningsutredningen, och i anledning därav lämnar man tanken på ett sådant skattesystem. Vi tycker att man borde ha dragit slutsatsen att skaffa denna information. De fackliga organisationerna inom skogsnäringen har också påpekat detta.

Det kommer självfallet att ta tid att skapa förutsättningar för en ändrad skogsbeskattning. I väntan härpå kan ett kombinerat avgifts- och stödsystem bli verkningsfullt. Vi kan inte heller se att det skulle bli något motsatsförhållande mellan en ändrad skogsbeskattning och ett avgifts- och stödsystem.

Vi anser också att man närmar sig problemet med en icke fungerande virkesförsörjning på ett märkligt sätt. Genom skattelättnader och med dem jämförbara stimulansåtgärder vill man försöka förmå skogsägarna att höja avverkningsbenägenheten. Det är alltså genom ekonomiska stimulanser som man vill locka till ökade avverkningar. Om man tar del av svaren på virkesförsörjningsutredningens enkät till skogsägarna, finner man att nu föreslagna åtgärder stämmer illa med verkligheten. I enkätsvaren uppger närmare hälften av skogsägarna att de inte hade möjlighet att avverka mer. En fjärdedel hade utnyttjat avverkningsmöjligheterna fullt ut. En mycket liten del av skogsägarna anger skatteskäl som orsak till låg avverkning. Detsamma är förhållandet när det gäller ekonomiska skäl.

Vi anser att det fortfarande saknas underlag i form av kunskaper om det enskilda skogsbrukets ekonomi, i varje fall ett underlag som är tillräckligt för att föreslå ytterligare förmåner. Därför borde en förstahandsuppgift vara att skaffa dessa kunskaper.

Om avverkningsnivån är otillfredsställande på grund av ekonomiska orättvisor mot skogsägarna – skattemässiga och andra – borde detta kunna styrkas. Då skulle man också enligt vår mening tackla problemet på ett riktigt sätt.

Vi anser att det är att angripa problemet på ett felaktigt och orättvist sätt att genom ändrade regler för beskattning av skogsbruk försöka stimulera utbudet av virkesråvara. Vi tycker att det nu är hög tid att något annat händer på detta område. Inga garantier finns för att nu föreslagna åtgärder kommer att förbättra virkesförsörjningen. Resultatet av åtgärderna kan komma att stanna vid enbart de ekonomiska fördelarna.

Herr talman! Med hänvisning till vad jag anfört vill jag under mom. 1 a yrka bifall till motion 878 och under mom. 2, 3, 8 och 10 till motion 2519.

Anf. 160 TAGE SUNDKVIST (c):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande 68 bygger på proposition 182, där ändrade regler i skogsbeskattningen föreslås. Ändringarna syftar till att stimulera utbudet av virkesråvara. Det har också väckts en del motioner under den allmänna motionstiden och i anslutning till propositionen, och också dessa behandlas i betänkandet.

Propositionen tar upp vissa förslag som har förts fram i virkesförsörjnings-

*Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.*

Onsdagen den
2 juni 1982

---

*Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.*

utredningen. Dessa förslag gäller främst förändringar i skogskontosystemet och avskrivningsrätt för åtgärder i skogen i form av dikning och vägbyggnader. Det är alltså i detaljfrågor som man i propositionen föreslår ändringar.

De stora, generella förändringar i skogsbeskattningssystemet som efterlyses i motioner från socialdemokraterna och vpk och i den socialdemokratiska reservationen nr 1 har avvisats i propositionen och också från utskottsmajoritetens sida. Avvisandet av dessa förslag är helt i linje med det resultat som man har kommit fram till i virkesförsörjningsutredningen. I virkesförsörjningsutredningen har man prövat olika möjligheter att lägga om beskattningen på sådant sätt att man skulle få ett generellt ekonomiskt styrmedel som kunde påverka avverkningen. Utredningen har också sett på många olika system. Man har prövat det s. k. finska systemet, och man har sökt pröva andra system. Men man har kommit fram till den slutsatsen att alla de system som man har prövat är svåra, olämpliga eller omöjliga att genomföra.

Det är alltså därför som utredningen inte har kommit med några genomgripande förslag av den art som har krävts. När vi i utskottsmajoriteten har haft att ta ställning till ändringsförslag i fråga om 1979 års skogsskattesystem har vi av naturliga skäl sett det skogsskattesystemet som så färskt att vi vill låta det verka längre och göra större utvärderingar av det innan det finns anledning att göra några genomgripande förändringar.

Låt mig säga några ord om de detaljförändringar som har föreslagits. När det gäller skogsskattesystemet finns det anledning att stryka under att det hela tiden är fråga om en uppskjuten beskattning. Det är inte fråga om en skattelindring på annat sätt än att man får skjuta upp beskattningen, så att inkomsten beskattas vid ett senare tillfälle. Man bör kanske t. o. m. sköta kontot med en viss omsorg för att inte få en hårdare beskattning den dagen man tvingas ta ut pengarna från skogskontot. Det är alltså fråga om en uppskjuten beskattning. Jag tror dock att den uppskjutna beskattningen på skogskontot på ett givet sätt kan stimulera avverkningen. Tack vare det här systemet kan man, framför allt i det mindre skogsbruket, göra en rationell avverkning ett år och få möjlighet att sprida inkomsterna och beskattningen över flera år. Det är alldeles givet att det har stor betydelse ur skattesynpunkt men säkert också ur stimulanssynpunkt. När vi hösten 1981 fattade beslut om att höja insättnings- och avsättningsmöjligheterna till 75 resp. 100 % för leveransvillkor och avverkningsrätt, som har diskuterats tidigare i debatten, var det mot bakgrund av att vi hade ett förslag om en marginalskatteförändring som kommer att genomföras under en treårsperiod. Det fanns anledning att tro att marginalskatteförändringarna skulle komma att verka dämpande på avverkningarna, eftersom man kunde förvänta en lägre beskattning i framtiden. Därför fanns det, tyckte vi, anledning att besluta om dessa avsättningsmöjligheter. Vi har inte ansett oss ha någon anledning att ändra de åsikter vi hade hösten 1981.

Låt mig sedan presentera ett par nyheter när det gäller skogskonto, som föreslås i propositionen och som nu även utskottet har ställt sig bakom.

Tidigare har man vid avveckling av en fastighet fått lov att lyfta hela beloppet på skogskontot. Det har onekligen vållat vissa bekymmer, t. ex. vid byte av fastighet och liknande. Nu förändras det så till vida att skogskontot får vara kvar under den tioårsperiod som var den ursprungliga rättigheten då avsättningen gjordes. I det här fallet blir en centerpartimotion tillgodosedd genom det förslag som propositionen lägger fram.

Vi får också en helt ny form av konto, skogsskadekonto. Här förlängs ineståcndetiden till 20 år när det är fråga om överavverkning på grund av stormfällning, insektsangrepp och liknande skador. Den här regeln avses enligt propositionens förslag träda i kraft fr. ö. m. 1983 års taxering. Utskottet har dock gjort ett uttalande om att man bör kunna lämna dispens för redan tidigare inträffade skador. Därmed tillgodoses motionerna 2511 av Bertil Jonasson m. fl. och 2512 av Gunnar Olsson i denna del.

Den ökade och snabbare avskrivningen av markanläggningar som föreslås i propositionen får också ses som ett led i strävandena att öka skogsuttaget. När det gäller skogsvägarna ökas avskrivningsmöjligheterna till att gälla hela kostnaden. Vi har hört kritik från socialdemokraterna genom Erik Wärnberg på den här punkten, och det finns en reservation. Men vi i utskottsmajoriteten har ansett det självklart att följa upp propositionens förslag. Det är inget tvivel om att förbättrade villkor när det gäller byggande av skogsbilvägar kan medföra att det kommer att bli ekonomiskt möjligt att bygga vägar till skogsområden som är så avlägsna att det tidigare inte varit ekonomiskt lönsamt att göra avverkningar där. Detta kan givetvis medverka till ökade avverkningar.

Den förkortade avskrivningstiden innebär i och för sig ingen skattelindring. Under den första tioårsperioden får man en skattelindring, under det att man tidigare fick denna under en 20-årsperiod.

Slutligen vill jag säga några ord om det extra skogsavdrag på 10 % som moderaterna har föreslagit och reserverat sig till förmån för. Från utskottets sida yrkar vi avslag på förslaget av finansiella skäl. Enligt uppgift i reservationen skulle kostnaden för detta ligga någonstans mellan 500 och 600 milj. kr. Någon finansieringskälla föreslår man inte. Tvärtom har moderaterna tidigare i vår röstat för en sänkning av skogsvårdsavgifterna.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan i alla delar.

Anf. 161 ERIK WÄRNBERG (s) replik:

Herr talman! Tage Sundkvist talade om att majoriteten har avvisat alla tankar på någon sorts preliminär tillväxtbeskattning. Man menar att det inte går att genomföra. Man går bara in för ekonomiska fördelar hela tiden – det är det enda som kan locka fram avverkningar.

Vi från vår sida hävdar att man åtminstone bör be regeringen att titta på detta. Går det att genomföra någon form av preliminär tillväxtbeskattning? Den måste naturligtvis innehålla vissa säkerhetsmarginaler. Den preliminära tillväxtbeskattningen kan inte uppta hela den tänkta tillväxten, utan det måste finnas en kanske 25-procentig säkerhetsmarginal. Detta skiljer sig från

Onsdagen den
2 juni 1982

Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.

det finska systemet, där man hade en definitiv tillväxtbeskattning. Man var då tvungen att ha så stora marginaler att det blev varaktiga skattelättnader. Men den av socialdemokraterna tänkta preliminära tillväxtbeskattningen lider inte av det felet.

Så säger Tage Sundkvist att det hela tiden bara är fråga om en uppskjuten beskattning. Det är det inte. 1979 års beslut innebar inte någon uppskjutning av beskattningen. Det kan vara så i vissa fall, när reavinstbeskattningen är inblandad, men i de allra flesta fallen är det en varaktig skattebefrielse. Den kan nära nog bli evig, för man kan genom köp vid varje generationsskifte skaffa sig ett nytt ingångsvärde, som också medger 50-procentiga avdrag helt och hållet. Detta kan man hålla på med undan för undan, generation efter generation. Det är alltså ingen uppskjuten beskattning, utan en varaktig lättnad. Dessutom måste man väl säga att uppskov med beskattning tio år framåt i tiden i och för sig innebär en lindring av beskattningen, eftersom man får ligga på pengarna ganska länge.

Det nya förslaget innebär, om det genomförs, helt enkelt att man inte får göra som meningen var, något som Tage Sundkvist också tog upp, nämligen dela upp inkomster från skogsavverkningen på ett eller ett par år – precis som meningen var med skogskontona. Detta innebär helt enkelt att man får sätta in helt andra inkomster. Man får sätta in 100 % av likviden som drabbas av omkostnader, och man får sätta in 75 % när det gäller leveransvirket, som drabbas av stora kostnader. Det här innebär helt enkelt att man kan skaffa sig underskottsavdrag. Enligt vårt sätt att se rör det sig här om osunda skattelättnader.

Sedan har inte vi haft någon annan uppfattning beträffande uppskovstiden 20 år vid skador, insektsangrepp o. d. utan tycker att vi skall ha den perioden.

Anf. 162 JOHIN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Man ställs ofta inför frågor som är svåra att förstå och som man behöver förklaringar till.

Tage Sundkvist säger att det inte är fråga om några skattelättnader eller några ekonomiska förmåner. Samtidigt kallar man de föreslagna åtgärderna för stimulanser för att öka utbudet av virkesråvaran. Kan Tage Sundkvist eller någon annan förklara detta? Om inte dessa stimulanser är av ekonomisk art, vad är de då? Är det fråga om någon sorts hypnos, eller är det fråga om några andra billiga trick för att lura skogsägare att avverka – om det nu inte är fråga om skattelättnader?

Vidare säger Tage Sundkvist att det här med skogskontona innebär att man sprider beskattning över flera år. Men den möjligheten har ju funnits länge.

Sedan till orsakerna till att skogsägarna inte avverkar fullt ut. Om man kan lita på riksskogstaxeringen i vad gäller våra skogstillgångar, finns det utrymme för ökade avverkningar, främst inom det privata skogsbruket. Ser man på den nämnda enkäten, finner man att närmare hälften av de skogsägare som inte avverkat ändå har angivit att avverkningsmöjligheterna

utnyttjats fullt ut. Det kan väl inte innebära något annat än att man själv inte vet hur det står till på den egna skogsfastigheten. Tar vi ytterligare del av enkäten, finner vi att det inte är av vare sig skatteskal eller ekonomiska skäl som man inte avverkar. Därför har vi motsatt oss de föreslagna åtgärderna.

Anf. 163 TAGE SUNDKVIST (c) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om tillväxtbeskattning är det rätt uppenbart att vi inte är beredda att uppmana regeringen att fortsätta att undersöka saken. Vi har haft en virkesförsörjningsutredning som redovisat ett förslag. Man har försökt arbeta fram olika modeller som skulle motsvara det som socialdemokraterna efterlyst. Man har kommit till det resultatet att vilket förslag man än väljer, så är det olämpligt.

Låt mig beträffande tillväxtbeskattningen säga följande. När skatteutskottet var i Finland för några år sedan och studerade det finländska systemet, tyckte jag och flera med mig att det var ett rätt bra system som man hade där. Men hur i all sin dar skulle det vara möjligt att genomföra systemet?

Det är också ungefär vad man i propositionen skriver att virkesförsörjningsutredningen har kommit fram till. Utredningen menar att det finska systemet är av sådan art att det tar mycket lång tid att införa det, om det över huvud taget är möjligt att göra det, på grund av svårigheterna i ingångsskedet. Detta betyder att tillväxtbeskattningen i stor utsträckning har prövats och att det inte finns någon anledning att pröva den ytterligare.

Låt mig sedan i all stillsamhet erinra om att detta ingalunda är första gången som en skogsbeskattningsutredning inte vinner gehör hos regeringen. Redan 1973 framlades ett betänkande med titeln Mål och medel i skogspolitiken. Det sopades helt under mattan av den dåvarande regeringen. Den här gången har vi tagit fasta på vissa delar i utredningens förslag.

När det sedan gäller mitt uttalande om att det endast är fråga om uppskjuten beskattning vill jag säga att jag därmed avsåg skogskontosystemet, och det kommer säkerligen att framgå av protokollet. I det sammanhanget är det inte fråga om något annat än uppskjutande av beskattningen. Man kan naturligtvis få en skattelindring genom att göra uttag från skogskontot under flera år, så att en stor inkomst från avverkningsåret delas upp på flera år. Det är grundtanken med skogskontot, vars syfte är att skapa möjligheter till avverkningsökningar. Det är också i denna grundtanke som stimulansen ligger.

Anf. 164 ERIK WÄRNBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill minnas att ledamöterna i virkesförsörjningsutredningen ville fortsätta att studera tillväxtbeskattningsförslagen. Vidare har socialdemokraterna krävt att man åtminstone som ett minimum skulle ha skogsbruksplaner för klargörande av hur avverkningarna skall genomföras.

När det gäller förhållandet att detta har avvisats av tidigare utredningar skall vi ha klart för oss att vi på den tiden hade kvar de gamla

*Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.*

Onsdagen den
2 juni 1982

*Ändrade regler
för skogskonto,
m. m.*

beskattningsreglerna, som innebar minskning av skogens ingångsvärde. Man fick betala skatt på hela vinsten, om man inte kunde bevisa att man gjorde överutttag, dvs. tog ut mer än vad som motsvarade tillväxten. Nu har alla dessa regler helt enkelt slopats, och man går i stället helt in för skattelindringar. Man försöker inte alls tillämpa något annat system för att få till stånd avverkningsökningar. Man har inte heller nått några resultat, tydligen därför att de som skall avverka väntar sig ännu gynnsammare regler i framtiden.

Anf. 165 JOHN ANDERSSON (vpk) replik:

Herr talman! Det är väl ändå, Tage Sundkvist, inte bara fråga om skogskontot. Det föreslås också ändringar av avskrivningsreglerna, och även dessa innebär skattelindringar eller ekonomiska lättnader. Huvudskälet till att man slopade tanken på en ändring av beskattningen var väl vidare att det saknas information om privatskogsbruket. Skogsägarna vet ofta inte själva vilken skog de har på sina skiften. Det finns t. o. m. skogsägare som knappt vet var skiftena finns, eftersom de varit borta från sin skog kanske 10, 15 eller 20 år. Det är därför som det behövs helt andra och mera omfattande åtgärder för att komma till rätta med problemen än förslag på förslag om åtgärder som innebär skattelindring och ekonomiska förmåner. Dessa åtgärder ses dessutom, med rätta, av andra människor i vårt land som mycket orättvisa.

Anf. 166 TAGE SUNDKVIST (c) replik:

Herr talman! Det är mycket möjligt att socialdemokraterna vill fortsätta att utreda, men det ändrar inte det förhållandet att den utredning som har arbetat med frågan har kommit fram till att de olika system som man har prövat är omöjliga att genomföra.

Låt mig sedan beträffande skattelindringar säga till John Andersson att avskrivningsmöjligheterna visst ger vissa skattelindringar, framför allt naturligtvis när avskrivningsmöjligheten ökar från 75 % till 100 % beträffande skogsbilvägarna. Men inte minst i Norrland måste det ha mycket stor betydelse, om man kan utnyttja skogsbilvägarna och utbygga dem ytterligare. Därmed kan man komma åt skogsskiften, som det tidigare inte varit ekonomiskt lönsamt att avverka. På det sättet kan man åstadkomma inte bara en större avverkning och virkestillgång utan också en ökad sysselsättning, vilket inte är att förakta i sammanhanget.

Anf. 167 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Proposition 182 som nu behandlas innehåller flera förslag till åtgärder för skogsbruket. Jag skall inte gå in på alla dessa åtgärder. De har redan diskuterats här. Jag ansluter mig till Tage Sundkvists resonemang och yrkanden.

Först måste jag emellertid, herr talman, få säga några ord till John Andersson, som påstod att skogsägarna inte vet om de har skog eller var skiftena ligger. Snälla John Andersson, det måste väl ändå vara någon mätta

på vad man vräker ur sig här i riksdagen. Visst finns det människor som äger skog och bor på andra håll. Men den generella beskyllning som John Andersson gjorde tycker jag ligger utanför alla gränser.

Jag skall ta upp frågan om skogskontona. Sedan lång tid tillbaka har jag arbetat för bättre skogskontomöjligheter i allmänhet men för de insektsskadade tvångsavverkningarna i synnerhet. Skogskontosystemet är en nödvändighet. Det har successivt kunnat förbättras, vilket är bra.

När nu regeringen efter tidigare riksdagsuttalanden i propositionen 182 föreslår ett skogsskadekonto med en löptid på 20 år för avverkningslikvider för skadad skog är detta bra för de skogsägare som framöver drabbas av skador på skogen. Därigenom kan en avverkning bli mera effektiv och spridning av skador förebyggas. Detta skogsskadekonto skulle ha funnits när skadorna började i norra Värmland för mer än tio år sedan. Vad som i propositionen däremot helt har glömts bort är de skogsägare – speciellt i norra Värmland – vilkas skogar redan har drabbats hårt genom bl. a. barkborreskador.

De skogskonton som nu existerar, och som nu behöver en förlängning för att pengar till skogsvårdsåtgärder skall finnas tillgängliga när de kraven kommer, sägs det ingenting om i propositionen. Orsaken till detta är den oförstående inställning som såväl riksskatteverket som den socialdemokratiska majoriteten i länsstyrelsen i Värmland visade i sina remissyttranden. Det är att beklaga att dessa organ ej har kunnat sätta sig in i den situation som de drabbade skogsägarna har hamnat i.

I detta läge väckte vi värmländska riksdagsledamöter från den icke-socialistiska sidan motion nr 2511, vari vi föreslog att reglerna om skogsskadekonton skulle gälla även skador och konton före 1982. Skatteutskottet har tyvärr ej direkt tillstyrkt motionen. Även om jag är på det klara med att ett beslut i enlighet med motionen hade varit det bästa och det från administrativ synpunkt enklaste, är jag tacksam för den positiva behandling som motionen har fått i utskottet genom att utskottet föreslagit en möjlighet till dispens.

Dispensmöjligheten måste dock enligt min mening bli generös, om man vill främja skogsägarnas möjligheter till skatteutjämning och även till skogsvårdsåtgärder. Efter 20-årsperiodens utgång finns möjlighet till ytterligare utjämning genom investeringskontoinsättning. Vi motionärer ser därför positivt på behandlingen av vår motion. Skulle emellertid dispensgivningen ej bli generös, måste vi återkomma i frågan. De nya reglerna kommer ej att ge nödvändig effekt från skatteutjämnings- och skogsvårdssynpunkt, om de tillämpas hårt.

I motionen yrkades också på att minsta inbetalningsbelopp på skogsskadekonto skulle vara 20 000 kr. i stället för 50 000 kr. som föreslås i propositionen. Detta yrkande har dock utskottet lämnat utan åtgärd. Jag skall inte nu ställa något yrkande om bifall till motionen på den punkten, eftersom jag inser att det är föga fruktbart. Jag vill dock säga att vi kan ha

anledning att återkomma även på denna punkt, då den i motionen föreslagna ordningen skulle ha varit till stor nytta för småskogsägare.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 168 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag vet inte om jag vräkte ur mig eller inte. Bertil Jonasson. Det får väl andra bedöma. Det var inte heller något generellt uttalande jag gjorde, utan jag konstaterade bara, att om man kan lita på riksskogstaxeringen i vad gäller våra skogstillgångar, måste det vara något fel på enkäten bland skogsägarna, när hälften av dem som inte avverkat anser att de har utnyttjat sina avverkningsmöjligheter fullt ut.

Helt nyligen hade jag en intressant diskussion om det privata skogsbruket med en ganska stor skogsägare i min egen hemkommun, en man över de 70 åren. Han ansåg att det var dags att göra någonting, t. ex. att inrätta ett skogsbruksområde. Jag har varit ute och tittat på mitt skifte, sade han, och jag hittade inte rågångar till andra skiften. Jag gick skifte efter skifte som inte har avverkats på 20 år. De gamla är döda, och de unga har flyttat. Skogen står och ruttnar ner. Skall vi verkligen använda våra skogstillgångar på det sättet?

Jag har det intrycket att det är på många ställen man faktiskt nästan inte vet var man har sina skogsskiften. Men det är inget generellt uttalande, och det är inga saker som jag vräker ur mig. Men Bertil Jonasson kan inte bestrida att det här problemet finns.

Anf. 169 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Det finns skogsägare, mestadels sådana som har flyttat från fastigheterna, som missköter sin skog, det är helt klart. Men att uttrycka sig så som John Andersson gjorde i sitt första anförande är att gå för långt. Det är med tacksamhet jag konstaterar att John Andersson nu backar så långt som han gör.

Att säga åt skogsägare som dagligen sliter i skogen och som skall leva av det, människor som vill göra en insats i samhället och för familjen och den egna rörelsen, att de inte ens vet var skogsskiftena är belägna, måste ju vara överord. Men jag noterar som sagt med tacksamhet att John Andersson nu har backat.

Anf. 170 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill bara ge Bertil Jonasson rådet att kontrollera i snabbprotokollet i morgon. Då skall Bertil Jonasson upptäcka att det inte finns någon skillnad mellan mina två inlägg.

Anf. 171 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Ja, jag skall titta. Men om det inte märks någon skillnad, beror det i så fall på hur John Andersson justerar anförandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (skogsbeskattningens utformning)

Reservation 1 av Erik Wärnberg m. fl., som ställdes mot motionerna 878 av Lars Werner m. fl. och 2519 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, antogs till kontraposition.

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 154 för reservation 1 av Erik Wärnberg m. fl.

Mom. 2 (skogskonto vid fastighetsöverlåtelse)

Utskottets hemställan bifölls med 293 röster mot 16 för motion 2519 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3 (uppskovstidens längd vid skogsskador)

Utskottets hemställan, som ställdes mot motion 2519 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, bifölls med acklamation.

Mom. 6 (maximibeloppet för uppskov)

Reservation 2 av Erik Wärnberg m. fl. bifölls med 155 röster mot 154 för utskottets hemställan.

Mom. 7 (avskrivningsunderlaget för skogsvägar)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 154 för reservation 3 av Erik Wärnberg m. fl.

Mom. 8 (avskrivningstiden för skogsvägar)

Utskottets hemställan bifölls med 292 röster mot 17 för motion 2519 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 10 (skogsdikning)

Utskottets hemställan bifölls med 293 röster mot 16 för motion 2519 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 11 (gällande ingångsvärde på skog i vissa fall)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 154 för reservation 5 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del.

Mom. 12 (det extra skogsavdraget)

Utskottets hemställan bifölls med 242 röster mot 67 för reservation 6 av Knut Wachtmeister m. fl. i motsvarande del.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Föredrogs

Skatteutskottets betänkande

1981/82:70 Arvs- och gåvobeskattningen (prop. 1981/82:210)

Onsdagen den
2 juni 1982

Lagutskottets betänkande
1981/82:40 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Vad utskotten hemställt bifölls.

En övre åldersgräns för antagning till läkarlinjen m. m.

Statsbidrag till kommunal väg- och gatuhållning m. m.

18 § En övre åldersgräns för antagning till läkarlinjen m. m.

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande 1981/82:33 om en övre åldersgräns för antagning till läkarlinjen m. m. (prop. 1981/82:193).

Anf. 172 RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! Jag kommer inte att ställa något yrkande i detta ärende. Vpk har visserligen i en motion med anledning av propositionen gjort ett par randanmärkningar. Detta går ut på att vi ifrågasätter dels behovet av en ändring i högskolelagen för att riksdagen skall kunna besluta om en övre åldersgräns, dels angelägenheten av att vid universitet och högskolor återinföra varningar och straff för vissa förseelser. Utskottet har i betänkandet redogjort för bakgrunden till att man nu vill ändra i högskolelagen i dessa båda avseenden.

Vpk har som framgår av motionen ingenting att invända i sakfrågan om en övre åldersgräns. De marginella anmärkningar vi har gjort i motionen har visserligen visst fog för sig som vi ser det, men med hänsyn till den sena tidpunkten avstår jag från yrkande.

Anf. 173 STIG ALEMYR (s):

Herr talman! Jag inskränker mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls.

19 § Statsbidrag till kommunal väg- och gatuhållning m. m.

Föredrogs trafikutskottets betänkande 1981/82:34 om statsbidrag till kommunal väg- och gatuhållning m. m. (prop. 1981/82:133).

Anf. 174 KURT HUGOSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas proposition nr 133 om statsbidrag till kommunal väg- och gatuhållning. I propositionen föreslås åtgärder för att få till stånd ett vidgat kommunalt inflytande i väghållningsfrågor. Fler kommuner bör således kunna ta över ansvaret för de allmänna vägarna där detta från samhällsekonomiska utgångspunkter är lämpligt. Ett

nytt statsbidragssystem föreslås i syfte att rationalisera och förbättra väghållningen.

Med tanke på den sena timmen skall jag inte gå närmare in på propositionen, som är tekniskt komplicerad. Låt mig bara säga att under behandlingen i trafikutskottet har vi på flera punkter haft erinringar mot propositionen. På tre punkter ger utskottet regeringen underbetyg och redovisar en annan uppfattning än den departementschefen har.

Från socialdemokratiskt håll har vi vid betänkandet fogat tre reservationer. I den första går vi emot det förslag som innebär en dramatisk försämring av bestämmelserna om statsbidrag till investeringar i spåranslagningar för spårvägar och tunnelbanor. F. n. utgår statsbidrag med ca 50 % av totalkostnaden. Regeringens förslag innebär att bidraget sänks till ca 30 % av totalkostnaden. Väghållningsutredningen, som har förberett propositionen, föreslog en höjning av statsbidraget till 70 % av totalkostnaden. Regeringsförslaget innebär således en dramatisk försämring av statsbidragen till den kollektiva trafiken i våra storstäder. Det kan vi inte acceptera från socialdemokratiskt håll.

I reservation 3 anför vi att vi anser att statsbidrag skall utgå till eldrivna bussars kraftförsörjning. Detta har till syfte att spara energi. Kravet har tidigare framförts i riksdagen, inte minst från centerpartihåll. Jag yrkar bifall till reservation 3.

I reservation 4 framför vi uppfattningen att inte bara kommunerna utan även länen skall kunna bli mottagare av de statsbidrag som utgår till den kommunala väghållningen. Jag yrkar bifall till reservation 4.

I reservation 5 följer vi upp de krav som vi tidigare har ställt när det gäller statsbidrag till den kommunala väghållningen. Vi yrkar alltså att anslaget ökas med ytterligare 25 milj. kr.

Herr talman! Med hänvisning till våra utförliga reservationer yrkar jag bifall till de socialdemokratiska reservationer som är fogade vid betänkandet.

Anf. 175 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Det betänkande som vi nu diskuterar handlar mycket om kollektiv trafik, och jag vill därför säga några ord härom.

Väghållningsutredningen, som ligger till grund för betänkandet, konstaterar att "behovet av och intresset för kollektivtrafik har under de senaste åren ökat i hela samhället". I samband med behandling av trafikpolitiken vid årets riksmöte har vpk aktualiserat åtgärder för att skapa ett program för en halvering av bilismen – främst i de större tätorternas centrala delar. Samhällsplaneringen har under lång tid anpassats till bilismen och privatbilen. Planering av service och bostadsområden måste enligt vår mening i ökad omfattning möjliggöra kollektivtrafik. Personbilen kommer även framledes att spela en roll i det svenska transportnätet. Den är ofta oersättlig som transportmedel i glesbygden och för att nå ensligt belägna fritidsområden. Även för de handikappade har bilen stor betydelse. Men stora befolkningsgrupper är starkt beroende av en fungerande kollektivtrafik. Det kan gälla

Onsdagen den
2 juni 1982

---

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

många äldre människor liksom barn och kvinnor.

Den ökade biltätheten har en rad negativa verkningar för miljön. Det gäller luftföroreningar, buller och trängsel men även trafikolyckorna, där orsakssammanhanget mellan den omfattande bilismen och trafikolyckornas stora antal är dokumenterat.

Just nu, herr talman, bombarderar bilbranschen riksdagens ledamöter med s. k. information och enkäter med ledande frågor från sin politiska lobbyorganisation, där man närmast tycks förutse en samhällskatastrof, om vi inte får köra bil var, hur och när vi vill. Naturligtvis nämns i denna kampanj inte ett ord om att vägtrafikolyckorna i sjukvårdskostnader drar över en miljard kronor eller att den vanligaste dödsorsaken för barn är just trafiken. Man tiger still om stadsbefolkningens överdödlighet i cancer, där sambandet med bilavgaserna inte kan uteslutas. Med de 3 milj. kr. som bilbranschen ställt till förfogande går man i stället ut i kampanjer, där de politiker som vill begränsa biltrafiken i bostads- och cityområdena och i stället satsa på kollektiv trafik närmast klassificeras som rabiata bilhatare. Den kandidat som inte vill eller kan svara på deras enkäter med retoriska och tendentiösa frågor hotas med att bli stämplad för vad man kallar för väljarförakt. Så stod det i den senaste skrivelsen.

Från vpk:s sida tänker vi inte låta oss skrämmas av denna bilindustrins osakliga kampanj. Vi vidhåller vår linje: ökad satsning på kollektivtrafiken och kamp mot de skadliga verkningarna av en ohämmad bilism.

Vpk ser också en upprustning av den starkt eftersläpande kollektivtrafiken som ett viktigt område för samhällets investeringar för att få fart på näringslivet och bekämpa krisen. Regjälans investeringar inom denna sektor ger såväl direkt som indirekt jobb. Det kan gälla anläggningsarbeten, och det kan gälla beställningar till verkstadsindustrin och annan industri. Här är f. ö. bilindustrins nya möjligheter till utveckling.

Vi har också framhållit att intentionerna i 1979 års trafikpolitiska beslut och förslagen från kollektivtrafikutredningen borde ligga till grund för mer konkreta åtgärder inom trafikpolitiken. I väghållningsutredningens betänkande, som ligger till grund för det utskottsbetänkande vi nu behandlar, betonas starkt angelägenheten av ökat stöd till kollektivtrafiken. Tyvärr innebär propositionen och utskottsbetänkandet, vilket framhållits här tidigare, försämringar i jämförelse med förslagen såväl från kollektivtrafikutredningen som från väghållningsutredningen. Skälet härtill kan man finna i propositionens grundtanke om att ökade anslag till kollektivtrafik skulle skapa en regionalpolitiskt oacceptabel obalans i bidragsgivningen. Vad menar man då med detta? Det är just i tätortsregionerna som vägtrafiken och bilismen skapar sociala olägenheter – trängsel, buller, luftföroreningar, olyckor. En ökad satsning på kollektivtrafik, inkl. spårbunden sådan, är ägnad att drastiskt minska dessa samhällsproblem och därmed också de kostnader som den dåliga trafikmiljön direkt åsamkar stat och kommun.

I vår motion 2384 har vi framhållit som positivt att statsbidragen nu i princip enligt propositionen föreslås utgå även till anläggningar för kollektivtrafik. Men det nu föreliggande förslaget från utskottet innebär att statens

engagemang relativt sett kommer att minska i förhållande till nu gällande ordning. Detta blir resultatet, eftersom man samtidigt vill dra ner satsningen på investeringar då det gäller spårbunden trafik.

På en rad punkter är vi kritiska till det nu föreliggande majoritetsförslaget.

Vi påpekar i motionen att väghållningsutredningens förslag om ett 70-procentigt bidrag även till spåranläggningar bör följas. Annars får man en i förhållande till nuläget 20-procentig minskning av statsbidraget till exempelvis tunnelbanor. Vidare anser vi det inte rimligt att statsbidrag till kollektivtrafikanläggningar skall avgöras av i vilken kommun anläggningen är belägen. Därför menar vi att även länshuvudmännen skall få statsbidrag för ändamålet. Det betyder att vi vill att statsbidrag skall utgå till dem som har kostnadsansvaret. Hur oformligt kan det annars inte bli, om t. ex. den ena hållplatsen i väghållande kommun erhåller statsbidrag, medan en liknande hållplats på andra sidan kommungränsen inte får statsbidrag. Varje kommunalt verksam förstår att vi med en sådan ordning bäddar för konflikter som snarast medför risk för uppskov med byggande av nödvändiga kollektivtrafikanordningar.

Propositionen gör beträffande anslag till kollektivtrafiken ett märkligt undantag för byggande för trafikutövningsändamål, dvs. anordningar för resande och för personal. Om man verkligen vill gynna kollektivtrafiken och stimulera det kollektiva resandet, kan man inte undanta terminalanordningar från statsbidrag. Möjligheterna att nyttja kollektivtrafiken sammanhänger ofta med utformningen av terminalerna. Det gäller inte minst möjligheterna för de handikappade, liksom för de äldre och för barnen, att resa kollektivt.

I konsekvens med vår inställning att kollektivtrafiken skall förbättras anser vi, i motsats till utskottet, att statsbidrag även skall utgå till *fordon* för kollektivtrafiken liksom till anordningar för eldrivna bussars kraftförsörjning. Sistnämnda bidrag har stor betydelse för inriktningen på en framtida bättre trafikmiljö med mindre luftföroreningar och mindre buller.

Väghållningsutredningen, som föreslagit former för bidragsgivningen, skulle ju angripa byråkratin, och det har den faktiskt gjort i sina förslag. Utskottet synes nu vilja eftersträva en sådan här enklare utformning av bidragsgivningen, men vill inte göra rent hus med all onödig byråkrati. Ett exempel är att den viktiga avvägningen mellan åtgärder för biltrafiken och åtgärder för kollektivtrafiken alltjämt kommer att ske på tjänstemannanivå i vägverket. Härigenom riskerar man enligt vårt förmenande ett minskat politiskt inflytande över vägplaneringen, varigenom det viktiga förtroendemannainflytandet på denna nivå när det gäller trafikpolitiken kan försvagas. Den stora frågan i trafikpolitiken gäller faktiskt de politiska åtgärderna för att rusta upp utrustningen för trafiken, göra den mera attraktiv och på så sätt söka minska vägtrafiken och bilismen främst i och mellan tätorterna.

Sammanfattningsvis vill jag säga: Förslagen i samband med det nu behandlade betänkandet från trafikutskottet innebär – trots det i och för sig

---

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

Onsdagen den
2 juni 1982

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

positiva med vissa bidrag till kollektivtrafiken – ingen definitiv öppning för en politiskt övergripande styrning till verklig prioritering av kollektivtrafiken i samhällets intresse. I stort sett förblir allt vid det gamla, t. o. m. med vissa försämringar, exempelvis i vad gäller den spårburna trafiken. Det rör sig om såväl statsbidraget som handlägningsformerna, som inte innebär väsentligt mindre byråkrati och centralstyrning.

De socialdemokratiska reservationerna 1, 3 och 4 innebär bifall till vpk:s motion 1981/82:2384, yrkandena 1 a och 1 b samt i vissa delar även yrkande 3, varför jag yrkar bifall till dessa reservationer. I de delar där vpk-motionen inte tillgodoses av reservationerna yrkar jag bifall till vår motion.

Anf. 176 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Av tidsskäl kommer jag att begränsa mig till några få kommentarer.

Genom regeringens proposition 1981/82:133 om statsbidrag till kommunal väg- och gatuhållning har regeringen markerat sin positiva inställning till att en ökad andel av vägmedlen används till båtнад för kollektivtrafiken. Jag vill särskilt understryka att detta inte bara gäller inom de 108 väghållande kommuerna utan även i övriga kommuner. I de senare kommunerna sker tilldelningen via flerårsplanerna för statlig vägbyggnad. Stråvan har varit att ge kollektivtrafiken ökade resurser med minsta möjliga administrativa insatser. Här har utskottet faktiskt tagit ett ytterligare steg när det gäller hanteringen av de s. k. schablonbidragen. Jag vill bara uttrycka den förhoppningen att vägverket skall kunna lämna en rättvis tilldelning till berörda kommuner, trots att man inte vet vilka projekt kommunerna vill satsa på.

Ett utskottsinitiativ till förmån för Stockholmsregionen har vi i centern sett oss tvingade att reservera oss mot. Främsta motivet för centerreservationen är att vi anser det olämpligt att riksdagen gör uttalanden som innehåller tolkningar av civilrättsligt gällande avtal. Trafikutskottets majoritets beslut om Hanstabanan innebär nämligen i sak att denna skall få bidrag enligt de gamla reglerna – dvs. 95 % till underbyggnad plus marklösen – därför att den enligt utskottsmajoritetens uppfattning ingår i en gammal överenskommelse mellan Stockholms kommun och landstinget vilken riksdagen godkände 1965, den s. k. Hörjelöverenskommelsen.

I denna överenskommelse, som var orsaken till att de gamla av riksdagen beslutade bidragsreglerna för tunnelbanor tillkom, nämns Järvabanan inom Stockholm. Utbyggnaden skulle vara klar 1975. Stockholms kommun omfattade på den tiden inte Hansta, som då tillhörde Sollentuna och f. ö. ingick i regionplanen som utredningsmark. Det är orimligt att riksdagen på detta sätt går in i en överenskommelse som träffats mellan Stockholms läns landstingskommun och Stockholms kommun.

Nå, skall nu tunnelbanorna få bidrag enligt de gamla eller de nya reglerna? Märkas bör, värderade företrädare för övriga partier i utskottet, att någon Hansta- eller annan förlängning av Järvabanan eller utbyggnad av Nacka-

Onsdagen den
2 juni 1982

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

banan inte finns med i nu gällande flerårs- eller fördelningsplaner för perioden fram till 1988.

Vi reseranter menar att en eventuell ytterligare förlängning av Järvabanan eller varje ytterligare förlängning eller utbyggnad av tunnelbanenätet i Storstockholm utöver vad som framgår av propositionens övergångsbestämmelser skall behandlas efter de nya reglerna, dvs. få 50 % statsbidrag. För min del tror jag dock att dessa kollektivtrafikprojekt kommer att ha stora chanser i de samhällsekonomiska kalkylerna, just tack vare de nya, mera rättvisa och rimliga bidragsreglerna.

Jag vill ställa en konkret fråga till företrädarna för socialdemokraterna, moderaterna och folkpartiet: Anser ni att de ca 60 miljoner i ökade statsbidrag som ert ställningstagande till Hanstabanan skulle betyda skall tas inom ramen för de väg- och gatuanslag som man räknat med i nu gällande flerårs- och fördelningsplaner för Stockholms län? I så fall innebär dagens riksdagsbeslut att nu planerade projekt av motsvarande storleksordning när det gäller kostnaderna måste strykas inom planeringsperioden fram till 1988. För inte menar väl Rolf Clarkson och Rolf Sellgren m. fl. att dessa pengar till Hanstabanan skall tillföras Stockholmsregionen på exempelvis Helsingborgs, Örnsköldsviks eller Oskarshamns bekostnad?

Jag behöver väl inte påpeka att centern självfallet svarar ja på den första frågan. Vi menar alltså att det höjda statsbidraget till Hanstabanan måste leda till att andra projekt inom Stockholms län måste utgå. Men vad anser företrädarna för utskottsmajoriteten?

När jag nu har ordet vill jag även något kommentera socialdemokraternas reservation 4 angående länshuvudmän. Det framgår klart av vad jag tidigare sagt att väghållningsmedlen behövs till väghållningen. Några utökade användningsområden utöver regeringens förslag är inte möjliga. Att ta ifrån kommunen väghållningspengar för att sedan ge dessa till länshuvudmännen förefaller enbart klämfingrigt. Om kommunen vill satsa på kollektivtrafik, får man med regeringens förslag själv besluta om det. När det gäller det i motionen angivna exemplet med bussterminaler i Stockholmsområdet har detta problem redan lösts av utskottsmajoriteten.

Jag vill också säga några ord beträffande reservation 1. Kurt Hugosson sade att det var drastiska försämringar av bidragen till spårbunden kollektivtrafik, som i stort sett bara förekommer i Stockholm. Jag vill återge vad utskottet skriver på s. 8 i betänkandet:

”Motionärernas förslag att höja bidragsprocenten för investeringar i spåranläggningar till 70 % kan enligt utskottets mening inte genomföras utan en kraftig höjning av anslagsnivån om byggandet i små och medelstora kommuner skall kunna upprätthållas på nuvarande nivå. Utskottet avstyrker därför motionerna i denna del och tillstyrker regeringens förslag att statsbidrag skall kunna lämnas med 50 % av den bidragsgrundande kostnaden. Utskottet tillstyrker också förslaget att de tunnelbanor som omfattas av den s. k. Hörjelöverenskommelsen skall få bidrag enligt nu gällande bestämmelser.”

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

Herr talman! Under hänvisning till vad jag nu anfört yrkar jag bifall till centerreservationen och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 177 KURT HUGOSSON (s) replik:

Herr talman! Hanstabanan ingår i den s. k. Hörjelöverenskommelsen, och den överenskommelsen fullföljer vi socialdemokrater. För det får vi också stöd från moderater och folkpartister. Men det innebär naturligtvis inte att övriga kommuner eller län skall behöva avstå från några medel till kommunal väghållning.

Vad sedan gäller statsbidrag till investeringar i spårbundna anläggningar bör erinras om att den här propositionen har föregåtts av en utredning, ledd av den förutvarande kommunikationsministern Bo Turesson. Han föreslog att statsbidraget, som f. n. utgår med 50 % men som i propositionen föreslås bli sänkt till 30 %, skulle öka till 70 %. Vi tycker att det var ett klokt förslag, som vi har ansett oss kunna stödja.

Den linje som centerpartiet här företräder innebär en dramatisk sänkning av statsbidragen till den spårbundna kollektivtrafiken, inte bara i Stockholm utan även i Rune Torwalds hemkommun Göteborg.

Anf. 178 RUNE TORWALD (c) replik:

Herr talman! Hanstabanan kan omöjligen ha ingått i Hörjelöverenskommelsen, eftersom Hansta vid den tidpunkten inte ens tillhörde Stockholms kommun, och det var ju ett avtal mellan Stockholms kommun och Stockholms län.

I vad gäller den s. k. drastiska sänkningen av statsbidragen till spårbunden kollektivtrafik har vi i Göteborg andra regler för beräkningen av underlaget för statsbidragen. Därför är det inte fråga om någon drastisk sänkning. Däremot förnekar jag inte att det är en viss sänkning av statsbidragen till tunnelbanorna. Men varifrån skall herr Hugosson ta pengarna? Jo, de måste i så fall tas från andra kollektivtrafikprojekt eller vägprojekt inom den givna ramen.

Anf. 179 KURT HUGOSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ber att få hänvisa till vår reservation nr 1, där vi klart understryker att en ökad bidragsgivning till kollektivtrafikanläggningar i storstadsområdena inte får medföra en minskad bidragsgivning till väginvesteringar utanför de stora tätorterna. Vi följer upp detta i reservation 5, där vi föreslår en ökning av anslaget med 25 milj. kr. Det är bara för Rune Torwald att läsa våra reservationer.

Anf. 180 RUNE TORWALD (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara notera att det är föga sannolikt att socialdemokraterna får något stöd för förslaget om en ökning med 25 milj. kr. Finns det friska pengar att stoppa in skulle naturligtvis förslaget kunna bifallas, men inom de nuvarande ramarna är det inte möjligt. Bara till Hanstabanan går det åt 60 milj. kr. Dessa pengar måste tas någonstans ifrån. När vi försvarar

propositionen, konstaterar vi att det inte går att inom de givna ramarna ge ytterligare pengar till den spårbundna trafiken utan att inkräkta på något annat område.

Nr 163

Onsdagen den
2 juni 1982

Anf. 181 ERIC REJDNELL (fp):

Herr talman! Regeringens proposition 1981/82:133 om statsbidrag till kommunal väg- och gatuhållning m. m., vilken behandlas i trafikutskottets betänkande nr 34, innehåller en hel del förbättringar. Utskottet är, vågar jag påstå, mer enigt än vad de fem reservationer som är fogade till betänkandet kan ge sken av.

När det gäller statsbidrag till investeringar i spårbunden kollektivtrafik vill såväl socialdemokraterna som vpk fastställa 70 % som bidragsprocent från staten. Utskottsmajoriteten delar föredragande statsråds uppfattning att procentsatsen bör fastställas till 50. Här är väl den största skiljaktigheten i hela betänkandet.

Herr talman! Jag tänker inte ta kammarens tid i anspråk för att gå närmare in på detaljer. Låt mig bara till Rune Torwald säga att frågan om utskottsmajoritetens skrivning om förlängningen av tunnelbanan från Akalla till Hansta togs med i betänkandet i klarläggande syfte. Eftersom risk finns att Hörjelöverenskommelsen kan tolkas olika, var det nödvändigt med de tre rader i betänkandet som lyder:

”I Hörjelöverenskommelsen bör enligt utskottets mening även innefattas den aktuella förlängningen av tunnelbanan från Akalla till Hansta.

Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.”

Varifrån Rune Torwald har fått att detta skulle möjliggöra för Stockholmsregionen att tillgodogöra sig övriga landets bidragspengar kan jag inte förstå. Givetvis är avsikten att praxis precis som tidigare skall gälla, dvs. att fördelningen skall ske inom ramen för de medel som står till Stockholmsområdets förfogande. Det är inte tal om någon omfördelning som skulle kunna gå ut över Helsingborg, Örnköldsvik eller andra kommuner som Rune Torwald nämnde.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och följaktligen avslag på samtliga fem reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 2 (statsbidrag till byggnader för resenärer och personal m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 16 för motion 2384 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 3

Bidragsprocenten för investeringar i spårbunden kollektivtrafik

Utskottets hemställan bifölls med 154 röster mot 153 för reservation 1 av Bertil Zachrisson m. fl.

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

Onsdagen den
2 juni 1982

*Statsbidrag till
kommunal väg-
och gatuhållning
m. m.*

Mom. 3 i övrigt

Utskottets hemställan bifölls med 251 röster mot 56 för utskottets hemställan med den ändring däri som föreslagits i reservation 2 av Bertil Jonasson m. fl.

Mom. 4 (investeringar i statens järnvägars bannät)

Utskottets hemställan bifölls med 290 röster mot 16 för motion 2384 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 5 (statsbidrag till eldrivna bussars kraftförsörjning)

Utskottets hemställan bifölls med 154 röster mot 153 för reservation 3 av Bertil Zachrisson m. fl.

Mom. 7 (bidrag till drift och underhåll av spåranläggningar m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 16 för motion 2384 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Mom. 8 (bidragmottagare).

Utskottets hemställan bifölls med 154 röster mot 153 för reservation 4 av Bertil Zachrisson m. fl.

Mom. 10 (planeringsram för 1983 års driftbidrag till den kommunala väghållningen)

Reservation 5 av Bertil Zachrisson m. fl., som ställdes mot motion 2384 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, antogs till kontraposition.

Utskottets hemställan bifölls med 154 röster mot 153 för reservation 5 av Bertil Zachrisson m. fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

20 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

21 § Anf. 182 TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista sätts försvarsutskottets betänkande 18 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

22 § Kammaren åtskildes kl. 00.04.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert